

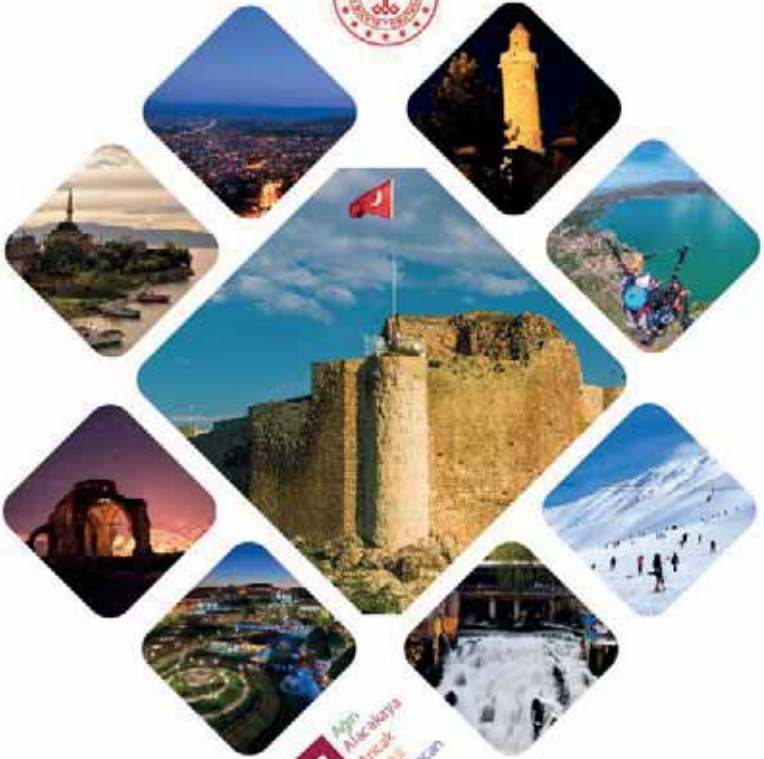
Türkiye

Elazığ

Tarih, kültür, sağlık ve huzur şehri

Gezi Rehberi

Alın Alacakaya
Anıtk
Baskı
Karaköran
Keban
Kovançlar
Maden
Pabu
Sivice
Elazığ
Harput

ELAZIĞ

Tarih, Kültür, Sağlık ve Huzur Şehri

Elazığ Valiliği
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

(0424) 236 58 54

www.elazig.ktb.gov.tr

(0424) 233 01 25

iktm23@ktb.gov.tr

Sürsürü Mahallesi Atatürk Bulvarı
Nurettin Ardıçoğlu Kültür Merkezi / ELAZIĞ

İÇİNDEKİLER

Elazığ	04	Harput	54
Tarihçe	08	Harput	56
Kültürel Yapı	10	Harput Kalesi	58
Musiki	12	Balakgazi Anıtı	60
Halk Oyunları	14	Ulu Cami	62
Kürsübaşı	16	Kurşunlu Cami	64
Mutfak Kültürü	18	Sarahatun Cami	66
Neler Alınır	22	Alacalı Cami	68
El Sanatları	23	Ağa Cami	69
Giyim Kuşam	24	Arapbaba Mescidi	70
Arkeoloji Müzesi	26	Meryem Ana Kilisesi	72
Harput Kabartması	27	Hoca Hasan Hamamı	74
İzzetpaşa Cami	28	Kale Hamamı	74
Eski Hükümet Konağı	29	Cemşit Bey Hamamı	75
Kapalı Çarşı	30	Şefik Gül Kültür Evi	76
Bakırcılar Çarşısı	32	Harput Okuma Evi	77
Kazım Efendi Sokak	32	Fırat Amerikan Koleji	78
Gazi Caddesi	34	Sivrice	80
Köfteciler Sokak	35	Hazar Gölü	82
Fırat Üniversitesi	36	Hazarbaba Macera Parkı	84
Şehir Hastanesi	37	Batık Kent	86
Koçkale Balıkevlari	38	Hazarbaba Kayak Merkezi	88
Kömürhan Kavurmacıları	39	Tekne Turu	89
Kültür Park	40	Palu	90
Cip Mesire Alanı	42	Palu Kalesi	92
Şht.Fethi Sekin Mesire Alanı	43	Tarihi Palu Köprüsü	93
Kültür Merkezi	44	Kilise	94
Etkinlikler	46	Ulu Cami	95
Konaklama	48	Hamam	96
Ulaşım	52	Küçük Cami	97
		Alacalı Mescit	97
		Urartu Kaya Kitabesi	98

İlçeler	100
Ağın	100
Alacakaya	102
Arıcak	104
Baskil	106
Karakoçan	108
Keban	110
Kovancılar	114
Maden	116

Türebeler	118
Fatih Ahmet Baba	120
Mansur Baba	122
Üryan Baba	123
Beşikli Baba	124
Murat Baba	124
Zahri Baba	125
Nadir Baba	125
İmam Efendi	126
Hacı Hulusi Yahyagil	128
Musa Kazım Efendi	129
Ankuzu Baba	129
Seyyid Ahmet Çapakçuri	130
Beyzade Efendi	132
Tayyar Baba	134
Dağıstanlı Hoca	135
Şeyh Ali Sebdi	136
Mahmut Samini	138
Seyyid Ali Bin Muhammed	140
Ahmet Peykeri	141
Ömer Hüdai Baba	142

Aziz Şehir Elazığ...

Elazığ

Günümüzden yaklaşık 4000 yıl öncesine uzanan köklü bir tarih, onlarca medeniyete ev sahipliği yapmış olmanın getirdiği zengin bir kültür ve bu kültürü yansıtan

sayısız tarihi ve kültürel miras, Fırat ile Dicle nehirlerinin aziz suları ile çepeçevre kuşatılan ve üzerinde bu eşsiz kadim mirası barındıran bir huzur adası.

Nam-ı diğer Gakko(ş)ların diyarı Elazığ !

Elazığ, yüzyıllar boyunca İslam hoşgörüsüyle bir çok kimliği bir arada yaşatmış kökleri Harput'a dayanan dalları ise tüm Elazığ'a yayılan bir Osmanlı çınarı. Türkiye'nin doğusuyla batısı arasında bir köprü konumunda

olan Elazığ, doğal güzellikleriyle, tarihi eserleriyle, gelişmiş ulaşım ağıyla, yıldızlı otelleri, zengin mutfak, türbeleri, değerli yer altı madenleri ve misafirperverliğiyle yerli ve yabancı ziyaretçilerin her geçen gün daha çok ilgisini çekmektedir.

1900'lü yılların başında Harput

Tarihçe

1960'lı yıllarda, Keban Barajı yapılımadan önce baraj gölü havzasında kalacak olan birçok höyükte ve kaya sığınaklarında arkeolojik kazılar ve incelemeler yapılmıştır. Bu kazılarda elde edilen buluntulara istinaden bölgedeki yerleşimin Yontma Taş devrine (M.Ö. 10.000 Paleolitik dönem) kadar uzandığı belirlenmiştir. Yapılan bu kazılarda; elde edilen ve Arkeoloji Müze'sinde sergilenen bir çok buluntu ve eser, Neolitik, Kalkolitik ve Tunç çağında da bölgede yerleşimin devam ettiğini göstermektedir.

Yazılı kaynaklarda ise (Hitit Boğazköy yazıtlarında) bölgeden "İşuva" olarak bahsedilmektedir. Bölgede, milattan önce 2000 yıllarında Hurriler sonrasında Hititler ve Asurlular hüküm sürmüştür. Millattan önce 8. yüzyılda Urartular bölgeye yerleşmiştir. Urartular bölgede Harput ve Palu kalesi başta olmak üzere birçok kale inşa etmişlerdir.

Urartular bölgeyi "Supani" olarak adlandırmışlardır.

Urartulardan sonra Medlerin hakimiyetine geçen bölgede, milattan önce 290 yılında Sophene Krallığı kurulmuş ve bu krallık M.Ö 63 yılında Roma İmparatorluğu'nun idaresine girinceye kadar varlığını sürdürmüştür. Sonraki dönemlerde Romalıların "Sophene" diye adlandırdıkları bölge, konumu itibari ile doğu ile batı arasında bir sınır bölgesi olduğundan Roma - Pers ve Bizans - Sasani mücadelesine sahne olmuş ve sık sık el değiştirmiştir. Hz Ömer döneminde (642) Müslüman Araplar ile Bizans arasında yapılan mücadele sonrası müslüman Arapların idaresine girmiş ve bölge "Hısn'ı Ziyad" (Ziyad'ın Kalesi) ismi ile anılmıştır. Bizanslılar 934 yılında bölgede yeniden hakimiyet sağlamışlar ve o dönemlerde Harput bölgesi için "Ziata Castellum" ve "Kharpote" isimlerini kullanmışlardır.

1071 Malazgirt zaferinden sonra Harput mintikasında yerel bir hakimiyet sağlayan Bizans Generali Philaretos Brachamios, Emir Çubuk Bey tarafından 1085

yılında mağlub edilerek Harput fethedilmiştir. Çubukoğulları'nın Harput'taki bu hakimiyeti kısa sürmüş ve 1115 yılında Harput, Sultan Alparslan'ın komutanlarından Artuk Bey'in torunu Belek (Balak) Gazi'nin idaresine girerek 1234 yılına kadar süren Artukoğulları dönemi başlamıştır. Artukoğullarından sonra 1234 yılında Anadolu Selçuklu, 1248 yılında Moğollar (İlhanlı), 1363 yılında Dulkadiroğulları, 1465 yılında Akkoyunlular ve 1507 yılında Safeviler hüküm sürmüştür. Yavuz Sultan Selim'in 1514 yılındaki Çaldıran zaferinden sonra 1516 yılında Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

1834 yılında değişen ihtiyaçlar ve şehircilik anlayışıyla birlikte şehir merkezi yüzyıllardır stratejik bir kale kent konumundaki Harput'tan 5 km güneyindeki ovaya yani günümüzdeki şehir merkezine taşınmıştır. Yeni kurulan bu şehire, manası "Taş Kale" olan ve "Harpurt-Harpert" isimlerinden türeyen Harput ismi yerine 1867 yılında Sultan Abdulaziz'e atfen Aziz'in mamur

ettiği, imar edip güzelleştirdiği yer manasında "Ma'murat'ül Aziz" adı konulmuştur.

Bu isim halk arasında "Mamuratül Aziz" yerine daha kolay olduğu için Elaziz olarak anılmıştır. Bu isim daha sonra TBMM kararıyla günümüzdeki adı olan "Elazığ" olarak değiştirilmiştir.

Harput Kabartması - M.Ö 2000
2,72m x 2,42 m

Kültür

Türkiye'nin gönül coğrafyasında her zaman kıymetli bir yere sahip olan bu aziz şehir, tam bir Anadoluludur. Evlenme, düğün, cenaze, askere gitme, doğum ve bayram gibi özel günlerdeki gelenek, görenek ve adetleri Anadolu'nun geleneksel kültürüyle tamamen aynıdır.

Bu gelenekselliğin yanı sıra giyim kuşamında, halk oyunlarında, musikisinde yöresel yemeklerinde ve yöresel konuşma ağzında ise binlerce yıldır onlarca medeniyete ev sahipliği yapmış olmanın birikimi ve farklı etnik kimliklerle bir arada yaşamanın getirdiği etkileşimin doğal sonucu olarak kendine has, renkli ve hoş motifleri de barındırmaktadır.

Musiki

Köklü ve zengin bir musiki birikimine sahip Elazığ'ın türkü ve şarkılarını: Ağır havalar, yüksek havalar ve hareketli oynak kısımlar oluşturur. Her makamın bir gazeli vardır. İlahi çeşnisi veren bu gazeller ve divan dört kısımdan oluşur. Divan gazellerinden sonra aynı makamdan türkülere geçilir. Ardından enstrümanların ayak tutmasıyla "Kayabaşı" ve "Bağrı yanık" adı verilen hoyratlar okunur, hoyratları müteakiben fasıl düzeni içerisinde sonra oynak türkülere geçilir. Eskiden Harput türküleri okunurken, arada aynı makamdan Klasik Türk Müziği'ne ait eserler de okunurdu. Elazığ-Harput müziğinde Müstezat, Beşiri, İbrahimiye, Hoyrat, Şirvan, Divan, Elezber, Tecnis, Nevruz, Versak, Sabahi, Muhelif gibi tamamı ile Elazığ adları ile bilinen makamlar vardır.

Türkülerin bir çoğu yörede yaşanan olayları konu almış veya bu olayların sonucunda ortaya çıkmıştır.

Elazığ'a ait türkülerin en meşhur olanları şunlardır:

Yemen Türküsü, Meteris'den İneydim, Yüksek Minare, Kara Erik Çağala, Gamzedeler, Maden Dağı Dumandır, Ay Akşamlar Akşamlar, Hayriye, Kövenk, Mamoş, Mezire'den Çıktım, Saray Yolu, Dağlar Dağımdır Benim, Al Elmayı Daldan Al, Yoğurt Koydum Dolaba, Dersim Dört Dağ İçinde, Güllü, Sinemde Bir Tutuşmuş, Aş Yedim Dilim Yandı, Bir Ah Çeksem, Bir Şuh-i Sitemkar, Karadut, Necibem, Havuz Başının Gülleri, Evleri Uçta Yarım, Geline Bak Geline, Harput'tan Aldım Bakır, Elazığ Uzun Çarşı, Odasına Vardım, Evlerinin Önü vb.

Mahalli türkülerimiz icra edilirken önce Harput peşrevi (Paşa Göçtü) ile başlanır ve buna uygun türkülerle devam edilir. Uzun havalar arasına hareketli türküler serpiştirilerek fasıl sona erer. Harput türkülerinin icrasında kullanılan enstrümanlar; klarnet (gırnata), cümbüş, keman (kemane), kanun, ud, çığırta, kaval, bağlama, tef ve darbuka'dır.

Halk Oyunları

Elazığ türkülerinde var olan zengin çeşitlilik, mahalli halk oyunlarına da yansımıştır. Düğün ve kına gecelerinde Elazığ'ın vazgeçilmez oyunu olan Çayda Çıra, Türkiye'de en çok bilinen halk oyunlarının başında gelmektedir.

Çayda Çıra'nın yanı sıra yörede; Halay, Avreş, Üç Ayak, Ağır Halay (Ağırlama), Temürağa, Keçike, Bıçak, Kalkan Kılıç, Çepik, Gelin Oyunu, Şeve Kıрма oyunları da oynanmaktadır. Türkülü olarak oynanan oyunlarımız ise Delilo, Fatmalı (Nure), Tamzara, Büyük Ceviz, Güvercin, İsfahan ve Leblebi'cidir.

Elazığ müzikli halk oyunları davul ve klarnet eşliğinde oynanır.

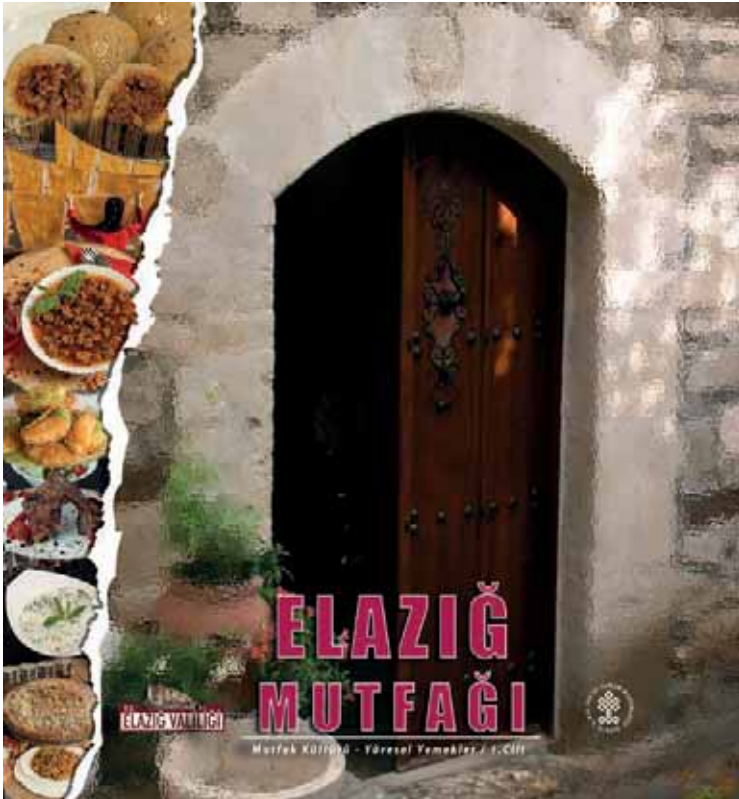
Kürsübaşı Geleneği

Eski zaman kış mevsimlerinde evlerde özel olarak düzenlenmiş Kürsübaşı etrafında bir araya gelinerek sohbetlerin yapıldığı, ikramların yenildiği içildiği, türkülerin söylendiği ve halk hikayelerinin anlatıldığı bu gelenek, UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine "Elazığ Kürsübaşı Sohbetleri" geleneği olarak alınmıştır.

Mutfak Kültürü

Elazığ mutfağı, 200'e yakın yemek çeşidiyle, zengin ve köklü bir Anadolu mutfağıdır. Geleneksel Türk mutfak kültürünün izlerini taşır. Elazığ mutfağında, tarihi Oğuzlara kadar uzanan tutmaç, umaç aşı, anamaşı, kara kavurma gibi yemekler günümüzde halen varlığını sürdürmektedir. İklima, coğrafi özelliklerine ve yörede yetişen ürün çeşitliliğine göre şekillenen yemeklerin bir çoğu yalnızca Elazığ'a özgüdür. Tahıl, sebze, meyve ve bitki çeşitliliği açısından verimli topraklara sahip olmasının yanı sıra yörede yapılan hayvancılık, Elazığ yemeklerinin genel karakteristiğini belirleyerek bol tereyağlı, tahıllı ve etli ana yemeklerini ortaya çıkarmıştır.

Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2018 yılında çalışmaları tamamlanıp, basımı yapılan ve tanıtım amacıyla dağıtılan Elazığ Mutfak Kültürü kitabı

Mutfak araç ve gereçleri

Mutfak

Ana Yemekler

İçli köfte, Harput Köfte, Gömme çeşitleri, Sırın, Tavşan Ufalama, Kara Kavurma, Aluçalı İşgene, Süslü Fidoş, Kofik Dolması, Işgın Mıhlamasıvb.

Çorbalar

Yarpuzlu Ayran Çorbası, Lobik Çorbası, Püşürük Çorbası, Kurutlu Çorba...vb.

Pilavlar

Reyhanlı Kavurmalı Pilav, Mukaşerli Pilav, Tevekli Pilav, Kengerli Pilav...vb.

Kahvaltılıklar

Küncü Ezmesi, Pekmez, Tereyağı, Kaymak, Çökelek, Tulum Peyniri, Kavurma, Devjin (Kavut), Patıla, El Böreği, Reçel...vb.

Tatlılar

Taş Ekmegi, Dolanger, Halbur Hurması, Peynirli Ekmek, Tel Kadayıf, Vişneli Dondurma, Zerde ...vb.

İçecekler

Koruk Şerbeti, Vişne Şurubu, Erik Hoşafı, Çedene Kahvesi...vb.

Kuruyemiş

Orcik, Bastuğ (Pestil), Dut Unu, Dut Kuruşu, Kak, Eşbabiye, Badem Şekeri, Ağın Leblebisi, Ceviz İçi, Badem İçi, Kuru Üzüm, Orcikli Şeker...vb.

Meyveler

Öküzgözü üzümü başta olmak üzere birçok üzüm çeşidi, Baskil Kayısı, Gezin ve Kuyulu Çileği, Dut ...vb.

Ekmek Çeşitleri

Açık Pide, Çekme, Tandır, Top Tandır, Sac, Yuha (Fetir) ekmeği...vb.

□ Neler Alınır

Orcik - Pestil

Orcik Şekeri

Badem Şekeri

Dut Pekmezi

Baskil Kayısı

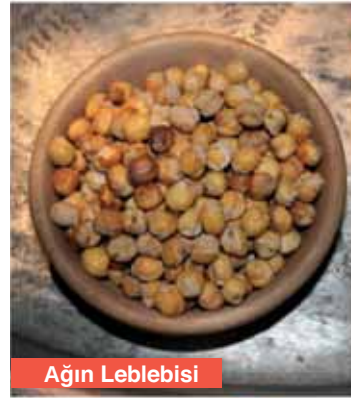
Eşbabiye

Gezin Çileği

Öküzgözü Üzümü

Ağın Leblebisi

Çedene Kahvesi

Kofik

Tulum Peyniri

EL Sanatları

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak el sanatları eski önemini yitirmekle beraber hala yörede bazı el sanatları ürünleri yapılmaktadır. Sekiz köşe şapka yapımı, iğne oyacılığı, halıcılık, kilimcilik, semercilik, çit baskıcılığı, ipekçilik, bakırcılık ve yemenicilik gibi bazı el sanatları yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Halı dokuma

Bakır kazan Ustası

Çömlek yapımı

Semer Yapımı

Şapka yapımı

8 Köşeli şapka

EL Sanatları Müdürlüğü

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın bünyesindeki Elazığ El Sanatları Eğitim Merkezi 1970 yılında ilimizde açılmıştır. Bu merkezlerden Türkiye'de sadece 6 ilde bulunmaktadır.

El Sanatları Eğitim Merkezi'nde üretilen otantik ve geleneksel el sanatları ürünlerinin teşhiri ve satışı yapılmaktadır. Satış mağazası ve teşhir reyonları, Elazığ El Sanatları Eğitim Merkezi Müdürlüğü binasında olup mesai saatleri içerisinde ziyaretçilerine açıktır.

El Sanatlarından Bazı Eserler

Giyim Kuşam

Geleneksel giyimde erkekler; sekiz köşeli şapka, ceket, gömlek, kolsuz yelek, şalvar ve kundura giyerler. Çoğu zaman bele kuşak bağlanır. Kadınlar ise renkli kumaşlardan yapılan ve karadon adı verilen bir tür şalvar giyerler, başlarını tül bent veya çit bürükleme biçiminde örterler.

Yöresel erkek kıyafeti

Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi

Elazığ'da ilk müze 30 Nisan 1965 tarihinde, Harput Bucağı'nda bulunan Alacalı Cami'de "Harput Müzesi" olarak kurulmuştur. Sonraki yıllarda bu yapı, toplanan eserler için küçük geldiğinden, İstasyon Caddesi'ndeki Elazığ Belediyesi'ne ait bir binaya taşınmıştır. Daha sonra Keban ve Karakaya Baraj projeleri çerçevesinde yapılan yüzey araştırmaları ve kazılarda bulunan eserlerin teşhiri söz konusu olunca bina yetersiz kalmıştır.

1971-1972 yıllarında Elazığ Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi Kampüsü (şimdiki Fırat Üniversitesi Kampüsü)'nde 12.700 m² lik bir alan, müze binası için tahsis edilmiş ve müze deposu ile idari binaların yapılmasından sonra 28 Temmuz 1982 yılında müze ziyarete açılmıştır. Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi, "Arkeolojik Eserler ve Sikke Salonu ile Halı Kilim ve Etnoğrafya Salonu" olmak üzere iki salondan ve çeşitli eserlerin saklandığı depo bölümlerinden oluşmaktadır.

Arkeolojik Eserler ve Sikke

Salonu'nda Keban ve Karakaya Baraj Projeleri nedeniyle yapılan kazı çalışmalarında ve yüzey araştırmalarında bulunmuş; Paleolitik, Neolitik, Kalkolitik, Tunç (Proto Hurri-Hitit), Demir, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemlerine ait çok sayıda çeşitli eserler sergilenmektedir. Halı-Kilim ve Etnoğrafik Eser Salonu'nda ise, bölgeye ait özgün el ürünü halı ve kilimler ile yöre kültürünü tanıttıcı nitelikte etnografik eserler sergilenmektedir. Bu sergilerin dışında, müze bahçesinde çeşitli dönemlere ait taş eserler de sergilenmektedir.

Harput Kabartması

Elazığ Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi'nde sergilenmekte olan ve Anadolu'da herhangi bir benzeri bulunmayan eşsiz taş eser; 2016 yılı Mayıs ayında, Harput Kalesi'nin 200-250 metre kadar doğusundaki Nevruz Ormanları mevkiinde yapılan teraslama çalışmaları esnasında, toprağın yaklaşık 1 metre altında tesadüfen bulunmuştur.

Arkeoloji literatürüne Harput Kabartması olarak geçmiştir. Harput Kabartması 2.77 x 2.42 metre ebadında, 15-20 santimetre kalınlığında ve yaklaşık 4 ton ağırlığındadır. Yerel kalker taşından, alçak kabartma tekniği uygulanarak betimlenmiş sahnelerde, nehir kıyısındaki bir kale kuşatması ve kuşatma sonrasında kaleyi istila sahneleri öykülenmiştir.

Kabartmada; üç surlu ve çift kapılı kale önünde bulunan tekerlekli kuşatma kulesi, tünel açmak için çalışan lağımçılar, merdivenle surlara tırmanan askerler, savaşçılar vb. çeşitli askeri sınıflar görülmektedir.

Zapt edilen kaleden ele geçirilen esirler ile çıplak asker esirlerin huzura kabulü kabartmasının ilginç konuları arasındadır. Kale kapılarının biri üzerinde kanatlı ve kartal pençeli mitolojik tanrıça figürü, elinde çıplak bir çocuk tutar vaziyette betimlenmiştir.

Harput Kabartması stilistik açıdan ağırlıklı olarak Akkad etkisinde yapılmış olmasına rağmen, birçok ikonografik özelliğin (kanatlı tanrıça ve kralın giydiği püsküllü başlık) Orta Tunç Çağı'nda görülüyor olması, buluntu konteksti ve ikonografik açıdan Akad-Asur etkilerini taşıması nedeniyle M.Ö.2000 yılına tarihlenmiştir. Uzmanlara göre; bu kabartma ve kabartmanın bulunduğu yerdeki mimarlık kalıntıları, Harput'ta M.Ö. 2.000 yılı başlarında siyasi bir otoritenin var olduğunu göstermektedir.

4.000
Yıllık Tarih

İzzetpaşa Cami

Bu eser, 1866 yılında dönemin valisi Hacı Ahmet İzzet Paşa tarafından cami yeri satın alınarak kerpiçten yaptırılmıştır. 1966 yılında kurulan İzzetpaşa Camisini Yaptırma ve Yaşatma Derneği'nin gayretleriyle çökmek üzere olan cami yıktırılarak, yerine 1967 yılında bugünkü İzzetpaşa Camisi'nin inşasına başlanılmıştır. İnşası tamamlanan cami 1972 yılında ibadete açılmıştır. Cami, 44 x 28,5 m ebadında olup Osmanlı mimari tarzında, çift minareli ve çift şerefelidir. Türkiye'de ilk asansörlü minareye sahip cami unvanını almıştır. 20 m çapında ana kubbesi, 25 adet de küçük kubbesi vardır. Minare yüksekliği toprak seviyesinden itibaren 55 metredir. Zemin katında Kuyumcular Çarşısı adıyla bilinen, çok sayıda kuyumcu dükkanlarının ve döviz bürolarının yer aldığı pasajlar bulunmaktadır.

Hükümet Konağı

İzzetpaşa Camisi'nin 50 metre güneybatısında bulunan tarihi bina, 1896 yılında Vali Enis Paşa tarafından Hükümet Konağı olarak inşa ettirilmiştir. Eski Hükümet Konağı, geç dönem Osmanlı sivil mimarisi eserlerinden biridir. İki katlı yapının zemine oturma alanı 970 m² olup zemin kat kesme taştan yapılmıştır.

Binanın köşeleri dışa taşkın olup çıkıntılı kısımları kesme taştan payelerle süslenmiştir. Yuvarlak kemerli pencerelerin kenarlarında payeler yer alır. Kuzey ve güneyden olmak üzere iki giriş kapısı bulunmaktadır. Bina, 1973 yılında taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir. 2007-2009 yılları arasında restore edildikten sonra bir müddet sergi ve galeri salonu olarak kullanılmıştır. Günümüzde Valilik Makamı olarak kullanılmaktadır.

Kapalı Çarşı

Tarihi Hükümet Konağı'nın 60 metre güneybatısında bulunan Kapalı Çarşı'nın, iki adet kuzey ve güney, dört adet doğu ve batı kapısı vardır. Günün her vaktinde kalabalık ve hareketli olan bu tarihi

pazar yeri, 1928 yılından beri hizmet vermektedir.

Hemen hemen her çeşit yöresel ürünleri bulunabildiği bu tarihi mekanın içinde aynı zamanda Balıkçılar Çarşısı ve Kasaplar Çarşısı da bulunmaktadır.

Kadayıf tatlısı ve künefe yapımı için kullanılan tel kadayıfı, özel pişirme saclarında taze olarak üretip satan kadayıfçı dükkanları da yine Kapalı Çarşı içinde bulunmaktadır.

Tel Kadayıf'ın yapılışı

Bakircilar Çarşısı

Tarihi Kapalı Çarşının güney kapısından doğuya doğru uzanan sokağa Bakircilar Çarşısı denmektedir.

Çarşıda kalaycılığın yapıldığı ve bakırın elde işlenerek ürüne dönüştürülüp satıldığı dükkânlar bulunmaktadır.

Bakircilar çarşısında bir kazan ustası

Buğday Ambarı

Kapalı Çarşıya çok yakın mesafede bulunmaktadır.

Buğday ambarında, her çeşit hububat, bakliyat, un vb. diğer gıda ürünlerinin toptan ve perakende satışı yapılmaktadır.

Buğday ambarı

Kazim Efendi Sokak

Vali Fahribey Caddesi üzerinde bulunan bu ara sokakta, restorasyonları tamamlanmış geleneksel Elazığ-Harput evlerinden birkaç örnek ev bulunmaktadır. Kazim Efendi Sokak, Harput'tan bugünkü şehir merkezine göçler başladıktan sonra, 19. yüzyıl sonlarına doğru oluşturulan bir sokaktır. Sokağa Kâzım Efendi isminin verilmesinin nedeni, Harputlu din alimi Musa Kâzım Efendi'nin bu sokakta oturmuş olmasındandır. Elazığ-Harput evleri, kerpiç duvarların ahşap hatıllarla desteklendiği hımış yapı tekniğiyle yapılmış olup, yer yer taş da kullanılmıştır.

Evlerin en belirgin özelliği, günümüz evlerinde yer alan balkonların kapalı biçimi olarak da tarif edebileceğimiz, eliböğründeler (payanda) ile desteklenen şahnişin (cumba) denilen çıkmalardır. Şahnişinler evlere estetik açıdan güzellik katmaları, kullanım açısından ise üç taraftan güneş ışığı alması, üç yönde manzara ve görüş imkanı sağlayarak yapıya genişlik ve ferahlık duygusu kazandırmaları nedeniyle Elazığ - Harput evlerinin çoğunda kullanılmıştır.

Gazi Caddesi

Alışveriş için şehrin en işlek ve en uğrak caddesi olan Gazi Caddesi, İzzetpaşa Cami önünden batıya doğru uzanan caddenin adıdır. Harput şehrinin, mezra denilen bugünkü yerine 19'uncu yüzyılda taşınmasına müteakip, 1896 da inşa edilen Hükümet Konağı, 1932 yılında hizmete açılan Belediye Binası ve 1934'te hizmete açılan Elazığ Halkevi'nin (Elazığ Öğretmenevi) bu cadde

üzerinde bulunması ayrıca 1928'de yapılan Tarihi Kapalı çarşının yakınlığı nedeni ile bu cadde zamanla gelişerek çarşı ve şehrin merkezi olmuştur. Cadde boyunca çeşitli dükkanlar, ofisler, lokantalar, bankalar, ayak- kabı ve giyim mağazaları, beyaz eşya mağazaları, teknoloji marketleri... vb işyerlerinin bulunduğu cadde, gün boyunca Elazığ'ın en hareketli caddesidir.

1900 yıllarda Gazi Caddesi

Köfteciler Sokak

Gazi Caddesi üzerinde bulunan bu ara sokağın adı Horasan Sokak olmasına rağmen halk arasında Köfteciler Sokağı olarak bilinir. Sokak adını, burada ekmek arası köfte satan küçük lokantalardan almaktadır. Burada satılan ekmek arası köfteler sadece Elazığ'a özgüdür ve salçalı özel bir sosla servis edilmektedir.

Köfteciler Sokağı'nda, ekmek arası köfte ve diğer fast-food yiyeceklerin bulunması nedeniyle özellikle öğrenci ve gençlerin uğrak mekanları arasındadır.

□ Fırat Üniversitesi

Elazığ'da yükseköğretim, 1967 yılında açılan Yüksek Teknik Okul ile başlamıştır. 1969 yılında Yüksek Teknik Okul, Elazığ Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'ne dönüştürülmüştür. Elazığ'daki yükseköğretim kurumları, 11 Nisan 1975'de "Fırat Üniversitesi" adıyla tek bir çatı altında toplanmıştır. Günümüzde Fırat Üniversitesi bünyesinde;

- 16 Fakülte,
- 2 Yüksekokul,
- 1 Devlet Konservatuarı,
- 9 Meslek Yüksekokulu,
- 4 Enstitü,
- 24 Araştırma Merkezi bulunmaktadır

Fırat Üniversitesi'nde; 9.523 önlisans, 30.803 lisans ve 5.339 lisansüstü olmak üzere toplam 45.665 öğrenci, 1.862 akademik, 1.511 idari personel ile eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

□ Şehir Hastanesi

Türkiye'nin 6'ncı Şehir Hastanesi olan ve 2018 yılında hizmete giren Elazığ Fethi Sekin Şehir Hastanesi, yaklaşık 347.500 m² alan üzerinde inşa edilmiştir. Elazığ ve çevre illere kaliteli ve üst seviyede sağlık hizmeti sunan toplam 1038 yataklı hastanede; 227 adet poliklinik, 160 adet yoğun bakım ünitesi, 26 adet hemodiyaliz ünitesi ve 37 adet ameliyathane bulunmaktadır. Şehir Hastanesi kampüsü içinde ayrıca; 60 üniteli ve 2 adet ameliyathanesi olan Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 100 yataklı yüksek güvenli adli psikiyatri hastanesi, 50 yataklı tutuklu adli psikiyatri hastanesi ve 4 adet acil servisi (kadın doğum, çocuk ve travmatoloji ve erişkin acil servisleri) bulunmaktadır.

Koçkale Balıkçıları

Elazığ gezinizde şehirden uzak, göl manzarası eşliğinde sazan veya turna balığı yemek isterseniz, sizlerin bu ihtiyacını karşılayacak alternatif gezi noktalarından biri, şehir merkezinden araçla 20 dk mesafede, göl kıyısında yer alan küçük balıkçı lokantaları...

Elazığ - Bingöl Karayolu 23 - 26 km arasında Baraj Gölü kıyısında yer alan balıkçı lokantaları, bu gölde avlanan sazan ve turna balıklarını müşterilerine servis etmektedirler. Sazan ve turna balığının yanı sıra göldeki balık çiftliklerinde yetiştirilen alabalıklar da müşterilere servis edilmektedir. Bu balıkçı lokantalarından Sivrice Hazar Gölü kıyısında da çokca vardır. Kovancılar ve Palu minibüs ve otobüslerinin güzergahları üzerindedir.

Kömürhan Kavurmacıları

Kavurma seviyorsanız ve Elazığ Kavurmasını da tatmak istiyorsanız, Elazığ - Malatya D300 Karayolunun 47 - 48 km arasında yer alan yol kenarındaki Kavurmacılar sizin için şehrin keşmekeşinden uzak, sakin bir yerde, lezzetli bir öğlen veya akşam yemeği için alternatif bir gezi ve lezzet durağı olabilir. Mazileri 40 yıl öncesine uzanan ve kamyoncuların yemek yemek için mola noktaları olan bu küçük lokantalar, lezzetlerinin kulaktan kulağa yayılması, lokantaların lüks restoranlara dönüşmesi ve anayol güzergahlarında olmaları zamanla halkın da buradaki kavurmacı lokantalarına rağbet göstermesine neden olmuştur. Kavurmacılardan yaklaşık 4 km sonra Elazığ ve Malatya'yı birbirine bağlayan ve yöremiz türkülerine de konu olan Kömürhan Köprüsü bulunmaktadır. Kömürhan Köprüsü civarında göl manzarasını seyredip, manzara fotoğrafları çekebilirsiniz...

Kültür Park

Elazığ Belediyesi tarafından 180 dönüm arazi üzerine inşa edilen ve 2014 yılında hizmete açılan Kültür Park yapay göleti, camisi, spor kompleksi, yürüyüş ve ko u yolları, bisiklet yolları, lokantaları, kafeteryaları, seyir terası, festival alanı, oyun parkları, g l bahçeleri ve amfi tiyatrosuyla  ehire nefes aldır n bir rekreasyon alanıdır.

Cip Mesire Alanı

Şehir merkezine 11 km mesafede, ilin en eski mesire alanlarından biri olan Cip Mesiresi, Elazığ Belediyesi tarafından yeniden düzenlenerek 2018 yılında tekrar hizmete açılmıştır. Mesire alanı içindeki göletle birlikte toplam 1 milyon 524 bin m² alanı ile ilin en büyük dinlenme ve piknik alanıdır. Bünyesinde 333 adet piknik masası, 21.500 m² asfalt yol, 2.000 m² kaldırım, 1900 m. yürüyüş yolu ve 4 adet açık alan fitness sahası, birer adet futbol, basketbol ve voleybol sahası, 3 adet çocuk oyun alanı, yapay şelale, gezinti alanları, seyir terasları, 475 araçlık otopark ve mescit bulunmaktadır.

Şehit Fethi Sekin Mesire Alanı

Fırat Üniversitesi kampüsü içinde toplam 160 dönüm alana sahiptir. Mesire alanında 300 adet oturma ünitesi, 60 adet barbekü, kır lokantası, kır kahvesi, spor sahaları, fitness alanları, çocuk oyun alanları, macera

parkı, yöresel ürünler satış büfesi, 5 ayrı noktada yer alan bay-bayan mescitleri, altı adet biyofiltre sistemine sahip gölet, çeşmeler, 1621 metre uzunluğundaki bisiklet yolu, 1800 metre uzunluğunda yürüyüş ve koşu yolu, 2 adet otopark ve bisiklet parkı yer almaktadır. Alan, 24 saat mobese kameralarıyla izlenmekte olup ayrıca özel güvenlik de bulunmaktadır.

Eski adı Zafran Mesiresi olan alan; Elazığ Belediyesi tarafından tamamen yeniden düzenlenerek 14 Mayıs 2017 tarihinde hizmete açılmıştır. İzmir Adliyesi'ne Ocak 2017'de yapılan hain terör saldırısında, dikkati ve kahramanlığı sayesinde büyük bir katliamı önleyen Elazığlı kahraman şehit polisimiz Fethi Sekin'in ismi mesire alanına verilmiştir.

□ Nurettin Ardıçoğlu Kültür Merkezi

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2013 yılında hizmete açılmıştır. Kültür Merkezine Türkiye'nin ilk Turizm ve Tanıtma Bakanlarından, 1914 Harput / Elazığ doğumlu Nurettin Ardıçoğlu'nun ismi verilmiştir. Açıldığı günden bugüne Kültür Merkezi sahnelenen yüzlerce tiyatro gösterisi, konferanslar, sergiler, kurslar, paneller, seminerler, konserler vb. aktiviteler ile ilimiz için kültürel ve sanatsal faaliyetlerin odak noktası olmuş ve ilimizin kültür, sanat ve sosyal hayatına bir canlılık ve ivme kazandırmıştır.

Kültür Merkezi'nde, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak aşağıdaki kurumlar hizmet vermektedirler.

- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü- Devlet Tiyatrosu
- Devlet Klasik Türk Müziği Korosu- Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi

Hazarbaba Dağ Doğa Yürüyüşü

Etkinlikler

Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün gerçekleştirdiği veya proje ortağı olduğu geleneksel hale gelen etkinlikler;

1- Hazar Baba Dağ Doğa Yürüyüşü	6- Kütüphaneler Haftası
2- Palu Nostaljik Tren Gezisi	7- Müzeler Haftası
3- Nevruz Bayramı	8- Yamaç Paraşütü ve Bisiklet Yarışı
4- Hıdrellez Şenliği	9- Çayda Çıra Film Festivali
5- Turizm Haftası	10- Hazar Şiir Akşamları

Konser / Sivrice yamaç paraşütü ve bisiklet yarışı etkinliği

Palu nostaljik tren gezisi

Hazar şiir akşamları

Akgün Avm

Akgün AVM Mayıs 2004 yılında Elazığ'ın ilk alışveriş merkezi olarak faaliyete geçmiştir. Çok kısa sürede Elazığ ve komşu illerin alışveriş, eğlence, kültür ve yaşam merkezi olmuştur.

Herkese hitap eden mağaza karması, sinema, yiyecek-içecek alanı ve hipermarketi ile ziyaretçilerine hizmet sunmaktadır.

Park23 Avm

2014 yılında açılan Park 23 Alışveriş Merkezi kolay ulaşılabilir konumu onlarca mağazası, kafateryaları, restoranları, sineması ve çocuklar için oyun alanı ve 650 araç kapasiteli oto parkı ile hizmet vermektedir.

DOUBLETREE BY HİLTON

Oda Sayısı 110
Yatak Sayısı 222
(424) 234 50 00
Nail Bey Mah.
Vali Fahri Bey Cad. No:105 Elazığ
www.windyhillhotel.com

BOUTIQUE WHITE LINE HOTEL

Oda Sayısı 43
Yatak Sayısı 86
(424) 502 02 22
Ataşehir Mah.
İmam Efendi Bulvarı No:34
www.wihitlineboutiquehotel.com

AKGÜN ELAZIĞ OTEL

Oda Sayısı 142
Yatak Sayısı 290
(424) 248 20 00-15
Üniversite Mah. Şehit Korg.
Hulusi Sayın Cad. No : 20
www.akgunelazighotel.com

İLBEY HOTEL

Oda Sayısı 70
Yatak Sayısı 140
(424) 234 00 07
Nail Bey Mah.
Gazi Cad. No:3
www.ibeyhotel.com

MARATHON HOTEL

Oda Sayısı 63
Yatak Sayısı 136
(424) 238 86 86
Çarşı Mah.
Bosna Hersek Bulvarı No:17
www.themarathonhotel.com.tr

PARK DEDEMAN

Oda Sayısı 72
Yatak Sayısı 144
(424) 233 55 23
Akpınar Mah.
Kuğulu Öztürk S. N0:41
www.dedeman.com/otel-elazig

RAMADA ELAZIĞ

Oda Sayısı 136
Yatak Sayısı 274
(424) 247 99 99
Sürsürü Mah.
Halaylı S. No: 22 / A
www.elazigramada.com

WINDY HILL HOTEL

Oda Sayısı 101
Yatak Sayısı 178
(424) 233 77 00
Esentepe Mah.
Evren Cad. No:105 Elazığ
www.windyhillhotel.com

AKAR HOTEL

Oda Sayısı 44
Yatak Sayısı 86
(424) 233 78 78
İcadiye Mah.
Hürriyet Cad. No:19/C
www.hotelakar.com

BİRİZGARDEN HOTEL

Oda Sayısı 40
Yatak Sayısı 86
(424) 502 04 23
Ataşehir Mah.
Malatya Cad. No:89 Elazığ
www.birizgardehotel.com

GRAND ARAS

Oda Sayısı 54
Yatak Sayısı 108
(424) 234 00 50
Rızaie Mah.
İnönü Cad. No: 34 / 1
www.grandarasotel.com

GRAND HEKİMOĞLU

Oda Sayısı 21
Yatak Sayısı 42
(424) 711 57 57
Tepe Mah. Vali Saim Çotur Cad.
No:1 Karakoçan / Elazığ
www.grandhekimoglu.com

★★★ HANEDAN HOTEL

Oda Sayısı 22
Yatak Sayısı 44
(424) 711 28 00
Tepe Mah. Çiçek S.
No:12 Karakooçan / Elazığ
www.hotelhanedan.com

★★★ HOTEL GRAND 23

Oda Sayısı 42
Yatak Sayısı 84
(424) 218 23 23
Çarşı Mah.
Hürriyet Cad. No:64
www.elazighotelgrand23.com

★★★ MAVİ GÖL

Oda Sayısı 35
Yatak Sayısı 90
(424) 425 10 20
Tosbağa Deresi Mevkii
Güney Köy Sivrice / Elazığ
www.mavigol.com.tr

★★★ PALU KALE OTEL

Oda Sayısı 24
Yatak Sayısı 51
(424) 651 22 00
Yukarı Palu Mah.
275. Cad. No:1/1 PALU

★★★ SUBARTU HOTEL

Oda Sayısı 40
Yatak Sayısı 71
(424) 218 66 66
Yıldızbağları Mah.
Bahçe Sokak No: 22 Elazığ
www.subartuotel.com

★★★ ŞİRİN HOTEL

Oda Sayısı 35
Yatak Sayısı 69
(424) 238 41 42
Rızaiye Mah.
İzzetpaşa Cad. No: 2 Elazığ
www.elazigsirinetel.com

★★ GÜNAY OTEL

Oda Sayısı 30
Yatak Sayısı 60
(424) 218 72 02
Çarşı Mah.
Nalbant S. No: 2 Elazığ
www.elaziggunayotel.com

★★ MAYD HOTEL

Oda Sayısı 34
Yatak Sayısı 66
(424) 236 33 33
İzzetpaşa Mah.
Horasan S. No: 11 Elazığ
www.maydhotel.com

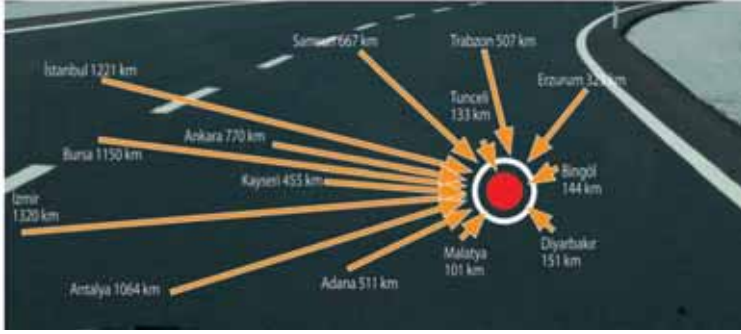
TURPOL MOTEL

Oda Sayısı 39
Yatak Sayısı 81
(424) 224 88 00
Hacıbey Mevkii
Güney Köyü Sivrice / Elazığ
www.turpol.com.tr

Turizm İşletme Belgesi alan otel ve seyahat acentalarının güncel bilgilerine
www.elazig.ktb.gov.tr
adresinden ulaşabilirsiniz.

Karayolu Ulaşım

Tren Gari

Elazığ'da karayolu ulaşımı gibi demiryolu ulaşımı da gelişmiştir. Şehir merkezinde bulunan Tren Gari, 1934 yılından beri hizmet vermektedir. Elazığ'a komşu Malatya, Diyarbakır ve Bingöl illerine karayolu haricinde demiryolu ulaşımı da bulunmaktadır. Vangölü, Güney Kurtalan ve Fırat Ekspresi Elazığ'dan geçmektedir.

GÜNEY KURTALAN EKSPRESİ

Ankara-Elazığ- Kurtalan
arasında haftada 5 gün işler

VANGÖLÜ EKSPRESİ

Ankara-Elazığ-Tatvan
arasında haftada 2 gün işler

FIRAT EKSPRESİ

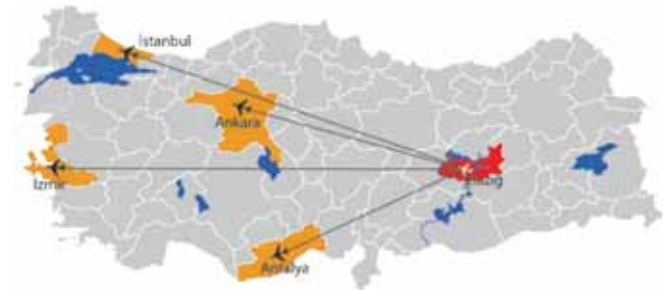
Elazığ-Adana
arasında her gün işler

Havalimanı

Elazığ Havalimanı kent merkezine 11 km uzaklıkta, Elazığ- Diyarbakır karayolu üzerinde yer almaktadır. Elazığ Havalimanı 1940 yılında askeri amaçlar için hizmete başlamış ve 1960 yılında sivil kullanıma açılmıştır. 2006 yılında yapımına başlanan uluslararası standartlarda 3000x45m uzunluğundaki pistimiz, 2009 yılında ilk uçuş gerçekleştirilerek hizmete açılmıştır. Yeni açılan Pistle birlikte daha önce yıllık 300.000 olan yolcu sayısı yıllık 1.000.000'a ulaşmıştır.

Yurt dışı uçuşlara oluşan talepler neticesinde 3 Nisan 2009 tarihi itibarıyla uluslararası hava hudut kapısı olan Elazığ Havalimanı'na 28 Ekim 2009 tarihinde 700 m kullanım alanında yeni İç-Dış Hat Gelen Yolcu Salonu yapılarak hizmete açılmıştır. Olumsuz hava şartlarında bile güvenli uçuşların gerçekleşmesi için havalimanında VOR, NDB, DME ve ILS cihazları bulunmaktadır.

Harput

- Harput
- Harput Kalesi
- Balakgazi
- Ulu Camii
- Kurşunlu Cami
- Sarahatun Cami
- Alacalı Cami
- Ağa Cami
- Arapbaba Mescidi
- Meryem Ana Kilisesi
- Hoca Hasân Hamamı
- Kale Hamamı
- Cemşit Bey Hamamı
- Şefik Gül Kültür Evi
- Harput Okuma Evi
- Fırat Amerikan Koleji

• Harput (Süt) Kalesi

1800'lü Yıllarda Harput

Harput

Antik çağlardan günümüze kadar uzanan bir tarih ve kültür kenti, tarihi dokusuyla bir açık hava müzesi, günümüz Elazığ şehrinin atası, Müslüman Arapların ve Türklerin fetihlerinde her karışında şehit verilen şehitler beldesi, sinesinde onlarca evliyanın medfun bulunduğu evliyalar diyarı, yüz yıllarca İslam hoşgörüsüyle Türk, Kürt, Arap, Ermeni ve Süryani kimliklerini bir arada yaşatmış şehir Harput, diğer adıyla Yukarı Şehir...

Harput, geçmişten günümüze ulaşan kalesi, camileri, türbeleri, tarihi evleri, çeşmeleri, hamamları ve piknik alanlarıyla ilimizi ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin ve yöre halkının en çok ziyaret ettiği yerdir.

**Şemseddin Sami, Kamus'ul Alam (1889-1898) isimli eserinde Harput'ta 2670 ev, 843 dükkan, 10 cami, 10 medrese, 8 kütüphane, 8 kilise, 12 han ve 90 hamamın olduğundan bahseder. Harput, 19. yy 17'si Müslüman 5 tanesi de Hristiyan olmak üzere 22 mahalleden oluşuyordu. Batılı seyyah Vital Cuinet, XIX. Yüzyılın sonlarına doğru Harput'ta 12.600 Müslüman, 4850 Gregoryen, 1845 Protestan, 252 Katolik ve 453 Ortodoks'un yaşadığından bahseder.*

1800'lü Yıllarda Harput Pazar Meydanı

Harput Kalesi

Kale milattan önce 8. yüzyılda Urartular tarafından inşa edilmiştir. Harput'un günümüze ulaşan en eski tarihi kalıntısıdır. İç kale ve dış kale olmak üzere iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Tarihi Harput şehrini surlarla çevreleyen ve iki ayrı kapısı bulunan dış kaleden sadece küçük kalıntı izleri günümüze ulaşmıştır.

Harput İç Kale'deki kurtarma ve arkeolojik kazılarına 2005 yılında başlanmış olup halen devam etmektedir. Kurtarma kazıları "Osmanlı Arkeolojisi" kapsamında yürütülmektedir. Bu kazılar sonucunda mahalle mektebi, Kale Cami ve çevresindeki ticarethaneler, konutlar, atölyeler, tüneller ve 36m derinliğinde 100 basamaklı taş merdivenli su sarnıcı gün yüzüne çıkartılmıştır. Kale hakkında çeşitli efsaneler anlatılır.

Rivayete göre; kalenin yapımı sırasında kuraklıktan dolayı, harcın hazırlanmasında su yerine civarda beslenen koyun ve diğer büyükbaş hayvan sürülerinden günlük sağılan sütler, tahta oyuk kanallarla kale inşaatının yapıldığı alana akıtılarak, süte yumurta katılmış ve beyaz kireçle karıştırılarak Horason harcı karılmış ve elde edilen bu özel harç taşların arasına konarak Kale inşa edilmiş. Bu efsaneye istinaden Harput Kalesi, halk arasında "Süt Kalesi" olarak da anılır.

Balakgazi Anıtı

(D.?- Ö.1124)

Harput'un girişinde, Balak Gazi Parkı'nın üst tarafında yer alan Balak Gazi Anıtı, İslam ve Türk tarihine kahramanlıklarıyla damga vurmuş olan büyük komutan Belek Gazi'nin aziz hatırasına ithafen 1965 yılında yapılmıştır. Belek Gazi, Harput ve yöresini 1115 yılında Çubukoğulları'ndan alarak Artukoğulları dönemini başlatmıştır. Harput'un en önemli simgelerinden olup, Belek Gazi adı Harput ile özdeşleşmiştir. Halk arasında Balak Gazi diye anılır. Belek Gazi'nin tam adı Nûrû'd Devle Belek bin Behram Bin Artuk'tur.

Selçuklu Sultanı Alp Arslan'ın Malazgirt savaşındaki ünlü komutanlarından Artuk Bey'in torunudur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Haçlı ordularıyla yaptığı savaşlarda gösterdiği kahramanlıklar ve cesareti nedeniyle yaşadığı dönemde, İslam dünyası için çok önemli bir ünvan olan Nûrû'd Devle (Devletin Nuru) ünvanı verilmiştir. 1122 yılında Urfa Kontu Josselin'i, Birecik Senyörü Galeran ve 1123'te onu kurtarmaya gelen Kudüs Kralı Baudouin'i ve Haçlı Şövalyelerini esir ederek zincire vurmuş ve hepsini Harput Kalesi'ne hapsedmiştir.

Bu başarıları nedeniyle, Selçuklu Sultanı tarafından "Müslüman Orduları Başkumandanı" tayin edilmiş ve kendisine "Gazi" unvanı verilmiştir.

1124 yılında Suriye'de, Memic Kalesi'nin kuşatması esnasında kaleden atılan bir okla şehit düşmüştür. Halep'te bulunan Hz. İbrahim Makamı'nın yanına defnedilmiştir.

Büyük tarihçi Prof. Mükrem Halil Yinanç diyor ki:

"Balak bütün ömrünü gaza ve cihad içinde geçirmiş, ülkesinde

emsalsiz bir sükun ve asayiş temin etmiş, adalet ve kanunu hakim kılmış, dindar ve mütevazı bir emir idi. Ölümü, Müslümanlık ve Türklük için hakiki bir ziya ve musibet olmuş ve mağlup olmaya başlayan Haçlıların yeniden kalkınmalarına sebebiyet vermiştir. Haçlılar, böyle korkunç ve galip bir düşmandan kurtuldukları için çok sevinmişlerdir. Balak, yalnız Suriye tarihinde değil, Anadolu tarihinin seyir ve cereyanı üzerinde de tesir icra etmiştir."

Ulu Cami (Eğri Minare)

Camii Kebir, Camii Muazzam, Camii Azam ve Eğri Minareli Cami olarak da adlandırılan Harput Ulu Cami, MS.1156-1157 yılında Artuklu Hükümdarı Fahreddin Karaarslan tarafından yaptırılmıştır.

Cami, 30mx50 m büyüklüğünde dikdörtgen planlı olup harim, son cemaat yeri, avlu ve revaklı kısımlardan oluşmaktadır. Kalın duvarları moloz taşlardan kemerler, revaklar, kubbesi ve minaresi ise tuğladan yapılmıştır. Harim, yani cemaatin namaz kılması için ayrılan yer iki kısımdan oluşmaktadır. Genel planı itibarıyla bu Artuklu camisi Anadolu ve İran Selçuklu camilerinin mimari özelliklerini taşımaktadır. Caminin, abanoz ağacından künde-kârî tekniğiyle yapılan nadide özellikteki minberi önce Sarahatun Camisi'ne daha sonra da Harput Kurşunlu Camisi'ne taşınmıştır.

1899 ve 1905'te tadilatı yapılan cami, 1964-1967 arasında ve 2000'li yıllarda Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore ve tadilat işleri yapılmıştır. İtalya'nın Pisa Kulesi'nden daha eğik olan minaresi ve mihrabının arkasındaki secdeye eğilmiş gibi duran yaşlı dut ağacıyla ilgili farklı efsaneler anlatılmaktadır.

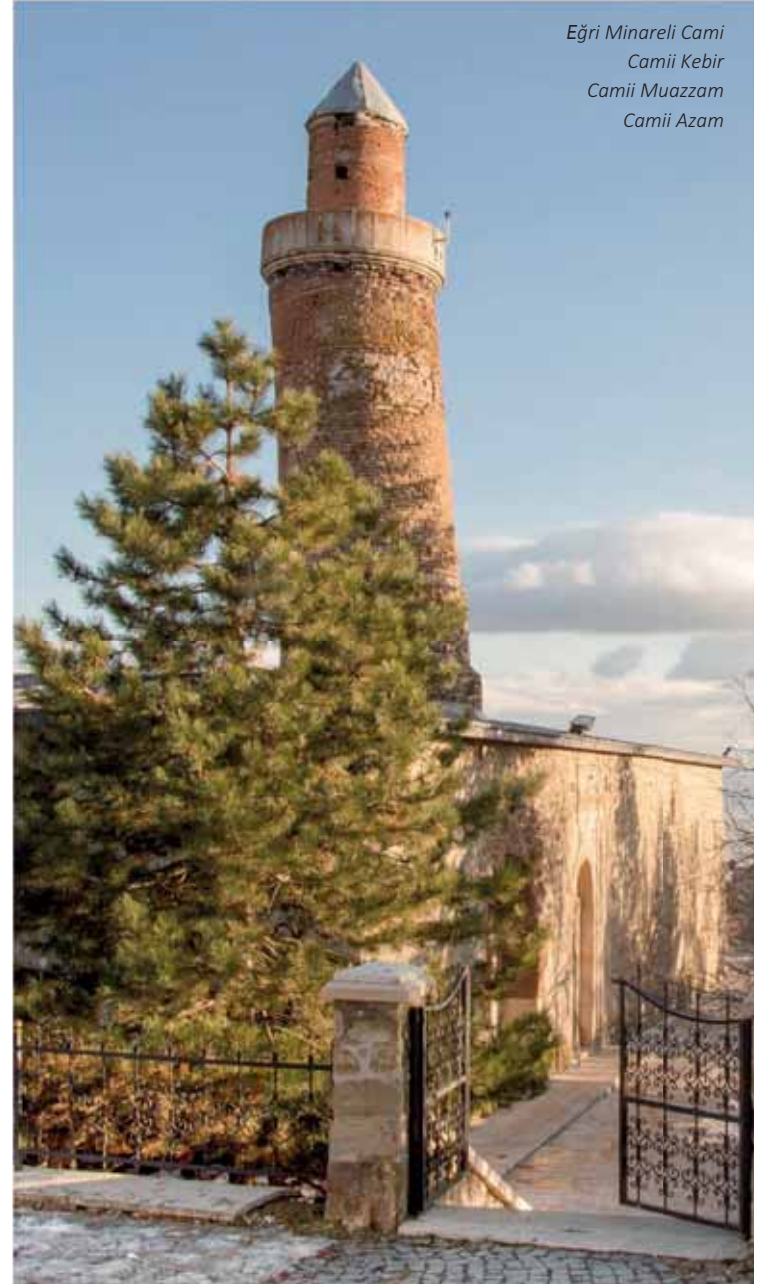
Rivayete göre ; bir Kadir Gecesi Ulu Camii bahçesinde iki arkadaş otururken birisi diğerine caminin bahçesinde, mihrabın hemen önünde bulunan dut ağacının eğilip kalktığını, yani secde ettiğini söyler.

Diğer arkadaş hayretler içinde: -Ben de caminin minaresinin eğilip kalktığını gördüm der. İki arkadaş bu olayın şokuyla korku içinde oradan uzaklaşırlar ve olayı herkese anlatırlar. Minare ve ağacın sırrı ortaya çıktığı için o günden beri ağaç ve minare secde edercesine eğik dururlar. Evliya Çelebi seyahatnamesinde "Ulu Cami hep-sinden büyük ve güzel camidir. Eski olup duası kabul olunan yerdir. Sanatlı eski tarzda bir minaresi vardır" diye bahseder.

Kitabesinde "Besmeleden sonra, Allah'ın rızasını tahsil ve Allah'a yakınlaşmak kasdiyle bu binayı yaptıran ol bir kişidir ki, büyük Başbuğ ve Emirdir. Alimlerin Efendisi, Cenab-ı Hak tarafından yardım görmüş, kuvvetlenmiş, dünyadaki bütün mücahitlerin muzaffer-i Dinin medar-ı iftihar Müslümanların en güzeli, İmamların zahiri, halkın ve devletin yardımcısı, halk arasında şan şeref sahibi, Ümmetin tacı, mülk sahiplerinin güneşi, Sultanların aziz ve şerifi, İslam askerlerinin şerefi, mücahitlerin yardımcısı, Allah'ı tanımayan ve şirk koşanların katili, şerefi göklerden alıcı, sultanların kılıcı, Emirlerin Efendisi, Çiftçilerin babası sıfatında olan Artuk oğlu Sokmanın torunu, Davud'un oğlu Karaarslandır.

Halifenin de yardımcısıdır. Allah onun saltanatını, tac-ü tahtını ve halkını daim ve baki etsin. Allah'ın laneti, Allah yolundan ve emrinden ayrılanların ve dönenlerin üzerine olsun." yazmaktadır.

Eğri Minareli Cami
Camii Kebir
Camii Muazzam
Camii Azam

Kurşunlu Cami

Osmanlı dönemine ait olan eser, 1738 – 1739 yıllarında Çarsacak Beyi Osman Ağa tarafından yaptırılmıştır. Kubbelerinin kurşunla kaplı olması nedeniyle Kurşunlu Cami ismini almıştır.

Caminin abanoz ağacından künde-kârî tekniği kullanılarak yapılmış minberi görülmeye değer eşsiz bir sanat eseridir. (Künde-kârî; küçük ölçüde ahşap geometrik parçaların birbirine geçmesi ile elde edilen, oymalı, çatmalı, tutkalsız ve çivi kullanmaksızın yapılan ahşap işlerinde kullanılan bir bezeme ve yapım tekniğidir.) Türkiye'de ender sayıdaki camilerde Künde-kârî tekniği kullanılarak yapılmış ahşap minberler vardır ve bunların içinde en eskilerinden biri bu minberdir.

Minberin süpürgelik kısmındaki yazıdan, yapım ustasının Kazvin'li İsmail oğlu Ebu Sa'id, hattatının da Sa'd Ali olduğu ve hicri 582 (M. 1186) yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Minber, Harput Ulu Camiye ait olup güvenlik nedeniyle sonradan Kurşunlu Camisi'ne taşınmıştır.

Caminin diğer ilgi çeken bir özelliği avlusundaki, camiyle aynı yaşlarda olan devasa çınar ağacıdır. Anıt ağaç olarak tescillenip, koruma altına alınmıştır. Osmanlı camilerinin ortak özelliklerinden olan cami avlularındaki çınar ağaçları; Osmanlı İmparatorluğunu sembolize etmelerinin yanı sıra, çınar ağaçlarının bir paratoner işlevi görmesi, nemi

seven kökleri sayesinde cami duvarlarını nemden koruması, yapraklarının havadaki tozları tutması ve zamanla geniş bir alana yayılan dal ve yapraklarının cami cemaati için altında dinlenecekleri bir gölgelik oluşturması vb. faydalarına istinaden Osmanlı döneminde, cami avlularının geneline çınar ağaçları dikilmiştir. Osman Bey'in rüyasında çınar ağacını görmesi ve bu rüya sonucunda Şeyh Edebali'nin kızıyla evlenmesi neticesinde, Osmanlı ile bütünleşen ve sembolleşen çınar ağacının ülkemizdeki tek yaygın türü olan "Doğu Çınarı"nın ömrü 600 küsür yıldır. Osmanlı Devleti'nin ömrünün de 600 küsür yıl olması ilginç bir tevafuktur.

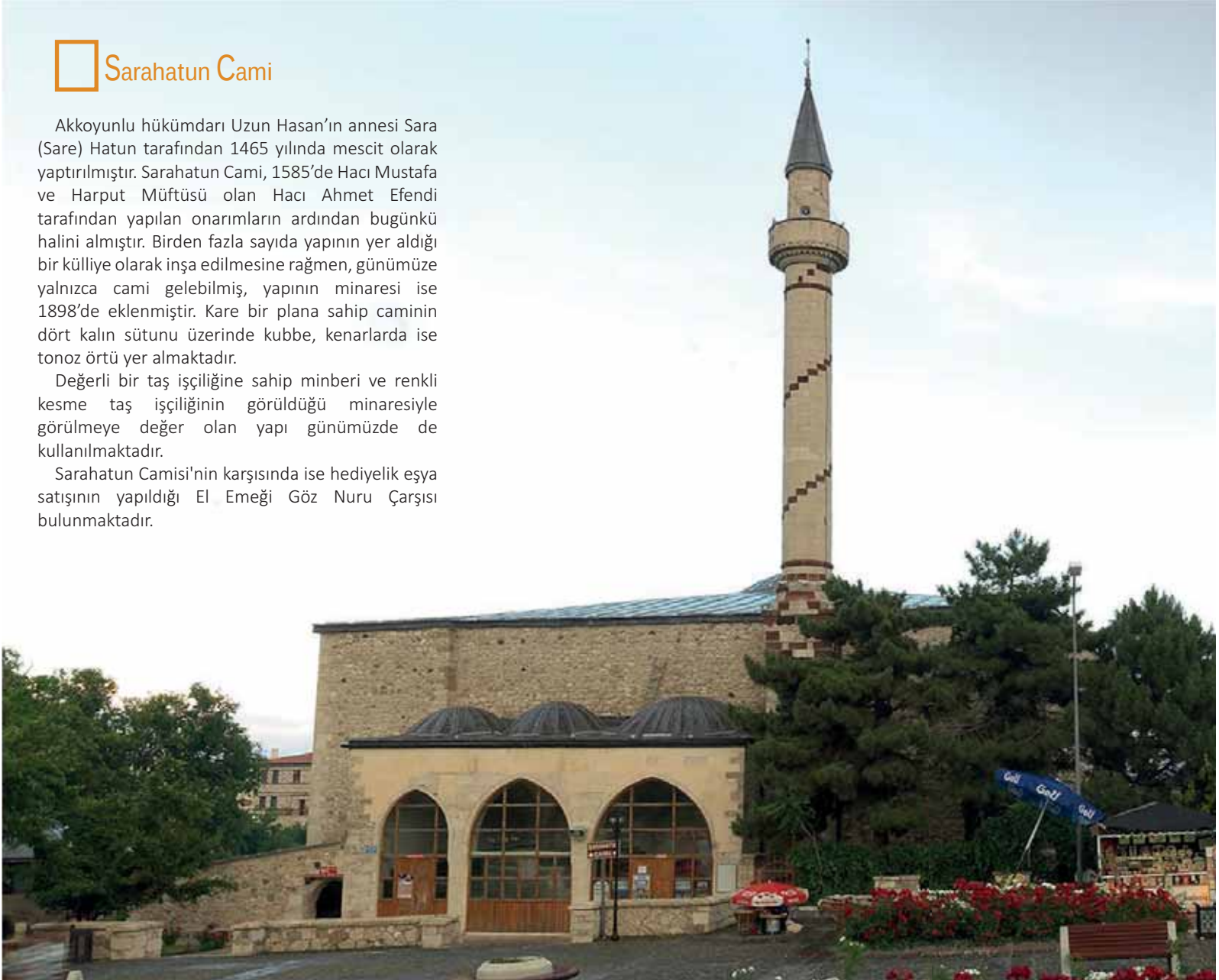
1930'lu yıllarda Kurşunlu camii ve Hükümet konağı

Sarahatun Cami

Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın annesi Sara (Sare) Hatun tarafından 1465 yılında mescit olarak yaptırılmıştır. Sarahatun Cami, 1585'de Hacı Mustafa ve Harput Müftüsü olan Hacı Ahmet Efendi tarafından yapılan onarımların ardından bugünkü halini almıştır. Birden fazla sayıda yapının yer aldığı bir külliye olarak inşa edilmesine rağmen, günümüze yalnızca cami gelebilmiş, yapının minaresi ise 1898'de eklenmiştir. Kare bir plana sahip caminin dört kalın sütunu üzerinde kubbe, kenarlarda ise tonoz örtü yer almaktadır.

Değerli bir taş işçiliğine sahip minberi ve renkli kesme taş işçiliğinin görüldüğü minaresiyle görülmeye değer olan yapı günümüzde de kullanılmaktadır.

Sarahatun Camisi'nin karşısında ise hediyelik eşya satışının yapıldığı El Emeği Göz Nuru Çarşısı bulunmaktadır.

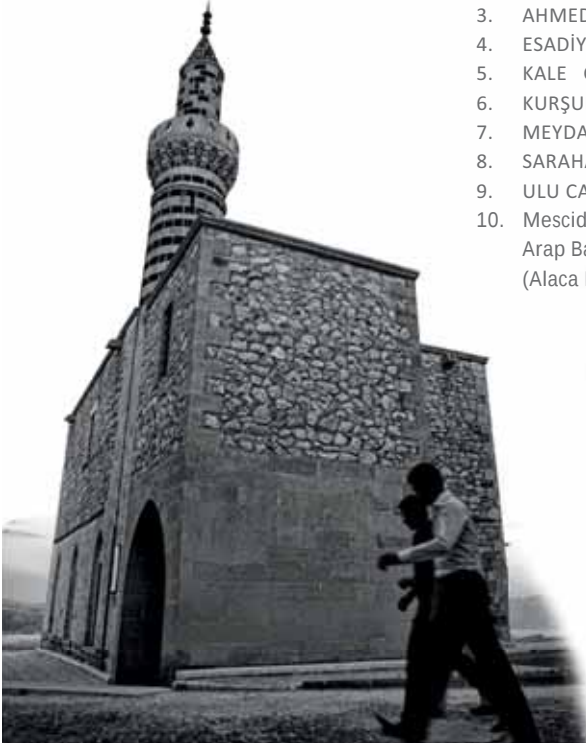

Alacalı Cami

Balak Gazi Parkı içinde bulunan Alacalı Cami 1203-1204 Nurettin Artuk Şah'ın babası Hızır zamanında yaptırılmıştır. Dikdörtgen planlı, küçük bir yapıdır. Duvarlar kesme taş ve ağaç hatıllı moloz taştandır. İki renkli taş mimarisi ilginçtir. Mihraba dik iki geniş kemer, ana mekanı üç nefe bölmektedir. Mihrap, mermer mukarnas frizlidir. Üç bölümlü ahşap tavanın kalem işleri ilginçtir. Geometrik örgü ve yıldız motifleriyle bezeli tavanda al, kara, lacivert renkler kullanılmıştır. Minaresi giriş kapısının üstündedir. Şerefeye dek siyah-beyaz taşlarla dama biçiminde örülmüştür. 1965'li yıllarda müze olarak da kullanılmıştır.

Harput'ta 19. yy'da 10 cami bulunmaktaydı. Söz konusu camilerden bazıları günümüze ulaşmış, bazıları yok olmuş, birkaç caminin de sadece kalıntıları kalmıştır.

1. ALACALI CAMİ
2. AĞA CAMİ
3. AHMED BEY CAMİ
4. ESADİYE CAMİ
5. KALE CAMİ
6. KURŞUNLU CAMİ
7. MEYDAN CAMİ
8. SARAHATUN CAMİ
9. ULU CAMİ
10. Mescid olarak
Arap Baba Mescidi
(Alaca Mescid)

Ağa Cami

Ağa Cami, kitabesine göre 967 H. (1559 M) yılında Pervane Ağa tarafından yaptırılmıştır. Sadece kare kaideli ve sekizgen gövdeli minaresi ayakta olan cami aslına uygun olarak 1996 yılında restore edilmiş ve ibadete açılmıştır.

Arapbaba Mescidi

Arapbaba Mescidi, kapısında bulunan kitabeye göre; IV. Kılıçarslan'ın oğlu, III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında H. 678 (M.1279-1280) yılında inşa edilmiştir. Mescidin altında bulunan türbede rivayet ve efsaneler haricinde hakkında bilgi sahibi olmadığımız, cesedi bozulmadan günümüze ulaşan mumyalanmış bir zat medfundur. Türkiye'deki benzer örneklerine

(Amasya mumyaları gibi) istinaden, mezar odasının zir-i zemin (zemin altı) tarzı olması, cesedin mumyalanmış olması ve türbenin yapıldığı dönem itibarıyla cesedin İlhanlı dönemi ileri gelen üst düzey görevli bir kişiye ait olma olasılığı yüksektir.

Mescid Kitabesinde : "Allâh'ın mescitlerini, ancak Allâh'a ve ahiret gününe inanan, namazlarını kılan, zekâtlarını veren ve Allâh'dan başkasından korkmayan kimseler yapar ve imar ederler.

Umarım ki, bunlar doğru yolu bulmuş ve hidayete ermiş kimselerdir. Bu metin ve âli bina, Selçuklu Sultanlarından din ve dünyası ma'mur ve âbâdan olan büyük Sultan Kılıç Arslan'ın oğlu Keyhusrev'in zamanında ve onun istek ve emirleriyle, Şabanın torunu ve Arabi Şah'ın oğlu Sahibül Ataya vel İhsan olan Cenab-ı Hakkın rahmetini rica eden Yusuf tarafından hicretin 678 inci yılında yapılmıştır " diye yazar.

Arapbaba hakkında halk arasında şu şekilde efsaneler de söylenir; Harput ve dolaylarında bir yıl yağmur yağmamış... Kuraklık yüzünden kıtlık olacak diye halk heyecandaymış... İşte tam bu sırada, Arapbaba Türbesi'ne yakın olan evlerde oturan Selvi adında ihtiyar bir kadın rüyasında Arapbaba'nın başı kesilip bir dereye atılırsa derhal yağmurların yağacağını görmüş. Kadın buna aldırmamış. Fakat her gece evi taşlanmak suretiyle tehdit edilince çarnaçar bunu yapmış ve hakikaten de yağmurlar başlamış. Kırk gün, kırk gece mütemadiyen devam eden yağmurlar, adeta bir tufan halini almış. O sıra yine bu kadın rüyasında Arapbaba'yı görüyor. "Benim başımı nereye attınsa hemen bana getir, yoksa halin haraptır" diye vâki olan ihtar üzerine ertesi sabah kadın kestiği başı attığı derenin bir kenarında buluyor, türbeye getirerek yerine koyuyor. Bunun üzerine yağmurlar da kesiliyor. İşte bu efsane ile kesik başın Arapbaba'ya ait olduğuna inanılır.

Meryem Ana Kilisesi

Anadolu'nun en eski kiliselerinden biri olan Meryem Ana Kilisesi, Kızıl Kilise ve Yakubi Kilisesi adlarıyla da anılmaktadır. MS 179 yıllarında inşa edildiği sanılan binanın, ilk olarak kaledeki putperestler tarafından tapınak olarak kullanıldığı, Süryanilerin daha sonra burayı kiliseye çevirmiş oldukları düşünülüyor. Meryem Ana Kilisesi, günümüze kadar ayakta kalmayı başarabilmiş en önemli antik kiliselerimizden biridir. Yaklaşık 20x8 metre boyutlarındaki kilise, Harput Kalesi'nin güneydoğu köşesine bitişik yüksek bir kayanın üzerinde bulunmaktadır. Kilisenin batı duvarını kalenin kaya kütleleri teşkil ettiğinden kilise kalenin kayalıkları içine gömülmüş gibidir.

Kiliseyle ilgili bir rivayete göre kaledeki hükümdar bir putperestmiş, kalede bulunan sarayından gizli bir geçitle burada bulunan puthaneyeye gelip putlara taparmış. Başka bir rivayet ise 1800'lü yıllarda Harput'taki Süryani cemaati, ayın için Kiliseye geldiğinde, içeride bir köpeğin olduğunu görürler. Kapıların ve pencerelerin kapalı olduğu halde, köpeğin içeriye nasıl ve nereden girdiğini merak ederler. Kilisenin kapılarını kapatıp köpeğin nereden çıkacağını izlerler. Takip sonucu, kilisenin içinde bir yeraltı tüneline rastlarlar. Bu tünelin ucunun Kale içindeki sarayın avlusuna kadar uzandığını hayretle görürler.

Kilise yapılan onarımlardan sonra Süryani Kadim Meryem Ana Vakfı'na verilerek ibadete açılmıştır.

Şemseddin Sâmî'nin "Kamüsü'l Âlâm (1889-1898)" isimli eserinde;

Harput'ta 8 kilise olduğundan bahseder.

İshak Sunguroğlu "Harput Yollarında" adlı eserinde aşağıda isimleri verilen bu kiliseler hakkında detaylıca bilgi vermiştir.

1. Surp Agop Kilisesi
2. İğdeli Kilise
3. Katolik Kilisesi
4. Surp Karabet Kilisesi
5. Protestan Kilisesi
6. Süryani Kilisesi
7. Sinabut Kilisesi
8. Mor Şamun Kilisesi

Hoca Hasan Hamamı

Harput'ta bulunan ve günümüze kadar ulaşmış klasik Osmanlı tipi hamamlardan biridir. Soyunma, ılıklik ve yıkanma yerlerinden meydana gelmiştir. İki giriş kapısı bulunur. Batıda yer alan kapının sade olmasına rağmen doğu kapısının kubbeli oluşu dikkat çekicidir. Soyunma yeri kare planlı ve üzeri kubbe ile örtülüdür.

Tamamen yıkılmış olan ılıklıktan yıkanma yerine geçilir. Yıkanma yeri dört eyvanlı ortası büyük kubbeli ve köşelerde birer kubbeli halvetlerden meydana gelmiştir. Kurşunlu Camisi'nin batısında bulunmaktadır.

Kale Hamamı

Osmanlı döneminden kalma günümüzde kullanılmayan ve Harput Kalesi'nin hemen yanı başında bulunan Kale Hamamı 2017 yılı itibari ile restorasyon çalışmaları devam etmektedir.

Cemşit Bey Hamamı

Çemşit Bey Hamamı Sara Hatun Camii'nin bitişiğinde bulunmaktır. Yavuz Sultan Selim Han'ın sipahi beylerinden Cemşit Bey tarafından XVI. yy ilk yarısında yaptırılmıştır. Soyunma yeri kare plânlı, üzeri kubbe ile örtülü olup, iki kapısı mevcuttur.

Yıkanma yeri Sarahatun Camisi'ne dayanır. Dört eyvanlı köşelerde birer kubbeli halvet bulunmaktadır. Restorasyonu yapılan hamam günümüzde kullanılmamaktadır. Günümüze ulaşan hamamlar ve kalıntıları, ait oldukları medeniyetin banyo ve temizlik kültürünü yansıtmaları açısından günümüze ışık tutan çok önemli kültür varlıklarıdır.

Ecdadımızın yüzyıllardır sahip kültürüne, Avrupa-Batı medeniyeti 19. yy ancak ulaşabilmiştir. Evliya Çelebi'nin 17. yy Harput seyahatinde "Kale Hamamı, Cemşid Hamamı bunlar has olan hamamlardır. Yüz yirmi adet hanedan hamamları dahi vardır" diye bahseder.

Ayrıca Şemseddin Sâmî'nin "Kamüsü'l Âlâm (1889-1898)" isimli eserinde; Harput'ta 90 tane hamam, 2670 ev, 843 dükkan, 10 cami, 10 medrese, 8 kütüphane, 8 kilise ve 12 adet han bulunduğu yazılıdır.

Sarahatun Cami'nin karşısında ise hediyeelik eşya satışının yapıldığı El Emeği Göz Çarşısı bulunmaktadır.

Şefik Gül Kültür Evi

Ulu Cami'nin 20 m batısında bulunan 175 yıllık bu tarihi konak, Gülsan Şirketler Grubu tarafından satın alınıp onarılıp 2005 yılında, "Müze Ev" konseptinde kapılarını ziyaretçilerine açmıştır. Harput'un yüz yıl öncesi geleneksel ev mimarisini ve ev yaşantısını en güzel biçimde günümüze yansıtan Şefik Gül Kültür Evi, bahçesi, avlusu, çeşmesi, odaları, içindeki otantik ve antika eşyalarıyla ziyaretçilerini geçmişe götürüp tarihi ve nostaljik bir yolculuk yaptırmakta...

Çarşamba, Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri
08:00-16:00 arası açık olup ziyaretler ücretsizdir.

*** 1800 lü yıllarda Harput'ta
22 mahalle bulunmaktaydı. Bu mahalleler :

1. Ağa Mahallesi	13. Meydan
2. Âlâca Mescit	14. Müderris
3. Ahmed Bey	15. Ortak
4. Cami-i Kebir	16. Sarahatun
5. Esadiye	17. Zahiye
6. Ebutahir	Bu 17 mahalle Müslüman mahalleleridir.
7. Ehi Musa	
8. Hoca Mescidi	
9. Hacıdar	18. Şehroz
10. Kara Sofu	19. Çelebi
11. Kozluca,	20. Gürcübey
12. Kale	21. Süryani
	22. Sinabut

Bu 5 mahalle de Hristiyan mahalleleridir.

Harput Okuma Evi

Kürsübaşı, Okuma ve Kültür Evi 2014 yılında Elazığ İl Özel İdaresi tarafından kadim Harput kültürünün yaşatılabileceği bir mekan olarak yaptırılmıştır. Elazığ Valiliği İl Özel İdaresi ve Elazığ Kültür ve Turizm Tanıtma Derneği (ETUDER) arasında yapılan protokol ile Kürsübaşı Okuma ve Kültür Evi olarak işletmesini sürdürmektedir.

ETUDER tarafından binanın içinde Turizm Danışma Ofisi, HADİKA (Harput Dijital Kent Arşivi) arşiv odası, kadim Harput kültürünün izlerini taşıyan zengin kütüphanesi ve okuma salonları, Kürsübaşı kültürünün icra edilebileceği Kürsübaşı Odası, Mehmet Şerif Çaça Klarnet salonu, Yılmaz Kalandar'ın arşivinden Enver Demirbağ Musiki Odası, Gül'i Tebriz'i Toplantı Salonu ile Harput kültürünü yaşatan bir mekan olmuştur.

1845'te Harput'ta
9 adet medrese
bulunmaktaydı.
Bu medreselerin
isimleri şöyledi;

- Hacı İbrahim Paşa
- Süleyman Paşa
- Ziyâie (Kurşunlu)
- Sarahatun
- Zahiye
- Hacı Ömer Ağa
- Hacı İshak Paşa
- Tefîkiye
- Hacı Ahmet Ağa

□ Fırat Amerikan Koleji

Elazığ halkı arasında Harput Amerikan Koleji, Amerikalı misyonerlerce Euphrates College, Ermenilerce de Yeprad Golechy ((Եփրատ գոլէճը)) olarak bilinen Fırat Koleji, 1810'da Amerika'nın Boston eyaletinde örgütlenen bir misyonerlik teşkilatı olan American Board görevlisi misyoner Dr. Crosby H. Wheller tarafından 1878 sonbaharında, Harput'un Şehroz mahallesinde açılmıştır. Kolej, her ne kadar 1878 yılında açılmış olsa da Kolejin temelleri, misyonerlerce 1855 yılında kız ve erkeklerin birlikte ders görebilecekleri bir Protestan okulunun kurulmasıyla başlamıştır ve zamanla 1859 yılında erkekler için Ruhban Okulu (Theological School), 1862 yılında ise Kızlar için Ruhban Okulu (Seminary School) açılmıştır. Robert Koleji'ni de 1863 yılında kuran aynı misyonerlik teşkilatıdır. Temel eğitim kurumları (eğitim hizmeti) haricinde, kilise (dini hizmet), yetimhane (sosyal hizmet), hastane (sağlık hizmeti) ve matbaa (basın hizmeti) açarak farklı

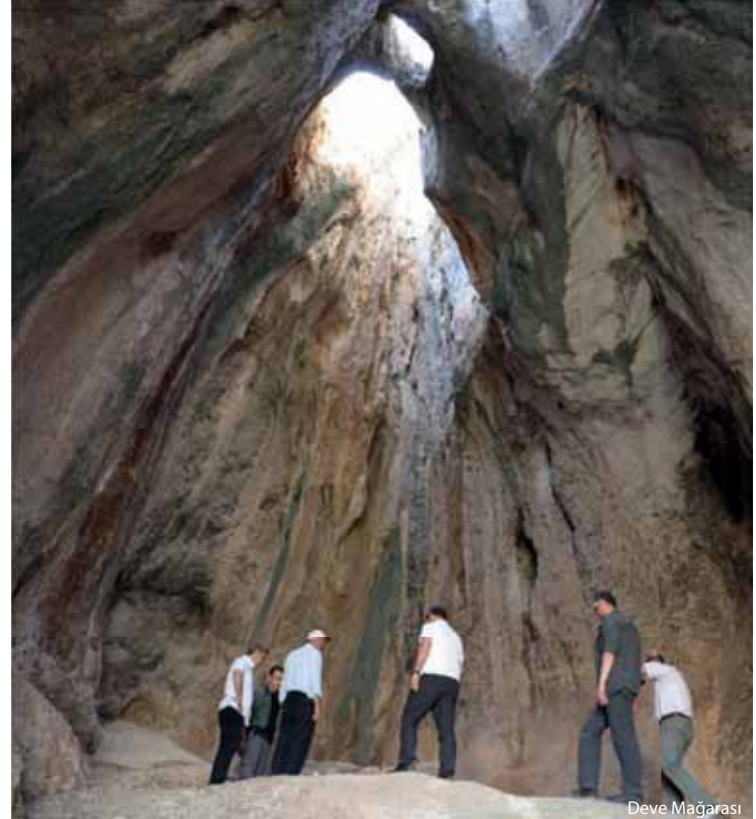
alanlarda da faaliyetlerini etkin bir şekilde yürüterek halka her alanda nüfuz edebilmişlerdir. Osmanlıda, American Board'un Misyonerlik için en önemli enstrümanı, temel eğitim kurumları olmuştur. Bu teşkilat Harput'ta aynı enstrümanları kullanmışlardır. Kendi raporlarına göre her kademede iyi yetiştirmiş, zeki Hristiyan liderler yetiştirmek gayesiyle okullar açmışlardır.

Amerikan Kolejinin haricin de Harput'ta o dönem Fransız mektebi ve Amerikan konsolosluğu da bulunmaktaydı. Konsolosluk ve misyonerler aracılığı ile birçok ermeni vatandaşı Amerika'ya gönderilmiştir.

I. Dünya Savaşı sırasında kolej binaları önce askeri eğitim kampı sonrada askeri hastane olarak kullanılmış, Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra da resmi olarak kapatılmıştır. Okul binalarından günümüze kalan yapı yoktur.

□ Ölbe Vadisi

Tarihi Harput yerleşkesinin öne çıkan destinasyonlardan Ölbe Vadisi, Buzluk Mağarası'nın birkaç km ilerisinde bulunmaktadır. Doğal güzelliği ve vadinin yükseltilerinde bulunan Deve Mağarası ile doğaseverler için keşfedilmeyi bekleyen bir gezi alanıdır.

Deve Mağarası

Ölbe Vadisi

Sivrice

Elazığ'ın 31 km güneydoğusunda yer alan ilçe, Elazığ'ın en yüksek dağı olan 2347 metre yükseklikteki Hazarbaba Dağı'nın etekleri ile Hazar Gölü kıyıları arasında yer almaktadır. Hazarbaba Dağı'nda yapılan kayak , yamaç paraşütü, trekking ile Hazar Gölü'nde yapılan su sporları, göl çevresindeki plajlar, kamplar ve göl içindeki Batık Kent, ilçeye Doğu Anadolu'nun Akdeniz'i unvanını kazandırmıştır. Yaz ve kış turizmi açısından, turizm potansiyeli yüksek bir destinasyondur.

- Hazar Gölü
- Hazarbaba Macera Parkı
- Batık Kent
- Hazarbaba Kayak Merkezi
- Tekne Turu

Hazarbaba Dağı Yamaç Paraşütü

Hazar Gölü

İl merkezine 26 km uzaklıkta, Elazığ-Diyarbakır Karayolu'na paralel uzanan Hazar Gölü, tektonik bir göldür. Güneybatısında Hazarbaba Dağı ile Sivrice ilçemiz bulunmaktadır. 22 km uzunluğundaki Hazar Gölü, Sivrice ilçesi önlerinden başlar, Maden ilçesinin Gezin beldesine kadar uzanır. Yüzölçümü 84 km² olan gölün, en derin yeri 216 m, genişliği yaklaşık 4 km dir. Deniz seviyesinden yüksekliği 1248 m'dir.

Türkiye'nin en güzel manzaralı göllerinden biridir. Tüm göl ve etrafı doğal sit alanıdır. Göl içerisinde bulunan, Kilise Adası, Batık Kent ve Adatepe Arkeolojik Sit alanı olarak tescillenmiştir. Hazar Gölü'nün doğal güzelliği yanı sıra çevresindeki; Turizm İşletme Belgeli otelleri, kamu kuruluşlarına ait dinlenme tesisleri, kamping alanları, rekreasyon alanları, balık lokantaları, irili ufaklı koyları ve plajları dolayısıyla her yıl yerli ve yabancı yüz binlerce kişi ziyaret etmektedir.

Hazarbaba Macera Parkı

Sivrice ilçesi Hazarbaba dağında yer alan Hazarbaba Macera Parkı'nda Hazarbaba Kayak Merkezine kadar uzanan 1000 metre uzunluğunda Zipline, 12 metre yüksekliğinde dev salıncak, macera parkındaki ağaçların üzerine kurulu eğlence parkurları ve piknik için Hazar Gölü manzaralı çok sayıda çardak bulunmaktadır. Sivrice ilçe merkezinden 8 km uzaklıktaki Macera Parkı'na, Hazarbaba Kayak Merkezi yolundan ulaşım sağlanmaktadır.

□ Batık Kent

1. Derece arkeolojik ve doğal sit alanı olarak 1991 yılında tescillenerek koruma altına alınan bu saklı kent hakkında yapılan araştırmalarda, suyun altında kalmış 2,5 km² alana yayılan eski bir yerleşim bölgesi olduğu tespit edilmiştir. Çeşitli seyyah notları, tahrir defterleri, şeriye sicilleri ve salnamelerde yer alan bilgilere göre; adanın en yüksek yerinde 11. yy'dan önce inşa edilmiş olan ve müstahkem bir kale ya da şato özelliği de taşımış bulunan bir kilise bulunmaktaydı. "Surp Nişan" olarak adlandırılan kilise Gregoryan Hristiyanlar için Papalığa eşdeğer konumda olan Katogikosluk merkezi olmuş daha sonra burada yaşayan en son Katogikos 3. Krikor Pahlavuni tarafından Halfeti'deki Rumkale'ye Katogikosluk taşınmış. Buradaki kilise ise harabe haline gelene kadar kayıklarla ulaşılarak yine ziyaret edilmeye devam edilmiş. Bu kilise, çeşitli efsane ve rivayetlere istinaden bazı kutsal eşyalar barındırdığı inancından dolayı önemini sular altında kalana kadar korumuştur.

Polanyalı Simeon (1608–1619) gölün içinde "Surp Nişan" adını taşıyan bir kilise ile bir köyün olduğunu, sandalla adadaki köye gittiğini ve akşam ayinine katıldığını, burada saklı bulunan ve kutsal sayılan haçı ricası üzerine kendisine gösterdiklerini kaydeder.

17. yüzyılda Evliya Çelebi eski devirlerde Hristiyan milletinin taptığı altın çullu bir merkebin (Hz. İsa'nın veya havarilerden birinin merkebi olduğuna inanılan) mumyalanarak bu manastırın içinde yerin altına saklanmış olduğunu belirtmektedir.

Araştırmacı İshak Sunguroğlu'da burada Hz. İsa'nın içinde yıkandığı taştan yapılmış kutsal bir leğenin bulunduğunu kaydeder.

Adanın en yüksek yerine yapılmış olan kilise, adayı suların kaplamasından sonra da bir müddet göl ortasında kalmış ve sonradan harabe hale gelerek yıkılmıştır. Yine birçok kayıta bu kutsal kilisenin üzerinde bulunduğu adada Gölçük köyü'nün bulunduğunu, 19.yy. başlarında 50-60 haneli olduğu ve dokumacılık, boyacılık, terzilik gibi işlerle uğraştıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca yine ada üzerinde tarla ve bahçelerinin bulunduğu ve suların yükselmesinden sonra kıyıya taşındıkları ve bu Gölçük Köyü'nün 1900'lü yılların başına kadar varlığını sürdürdüğü bilinmektedir.

Hazarbaba Kayak Merkezi

İlçemizin güneyinde bulunan 2.347 m yüksekliğindeki Hazar Baba Dağı'nın, 1850 m rakımında, muhteşem Hazar Gölü manzarasıyla Hazar Baba Kayak Merkezi ; Aralık - Mart döneminde kayak severlere, kayak sporuna elverişli pisti, telesiyeyi ve kafeterya imkânları ile hizmet vermektedir. 1100 m telesiyeyi ve diğer mekanik tesislere sahip kayak merkezi, Sivrice ilçesine 6 km mesafede olup, kayak merkezine ulaşım 5 km'lik asfalt yol ile sağlanmaktadır.

Tekne Turu

2019 yılında Hazar Gölü'ne indirilen tekne ile Hazar Gölü'nün eşsiz manzarası eşliğinde göldeki küçük adacıklara ve Batık Kente turlar düzenlenmektedir.

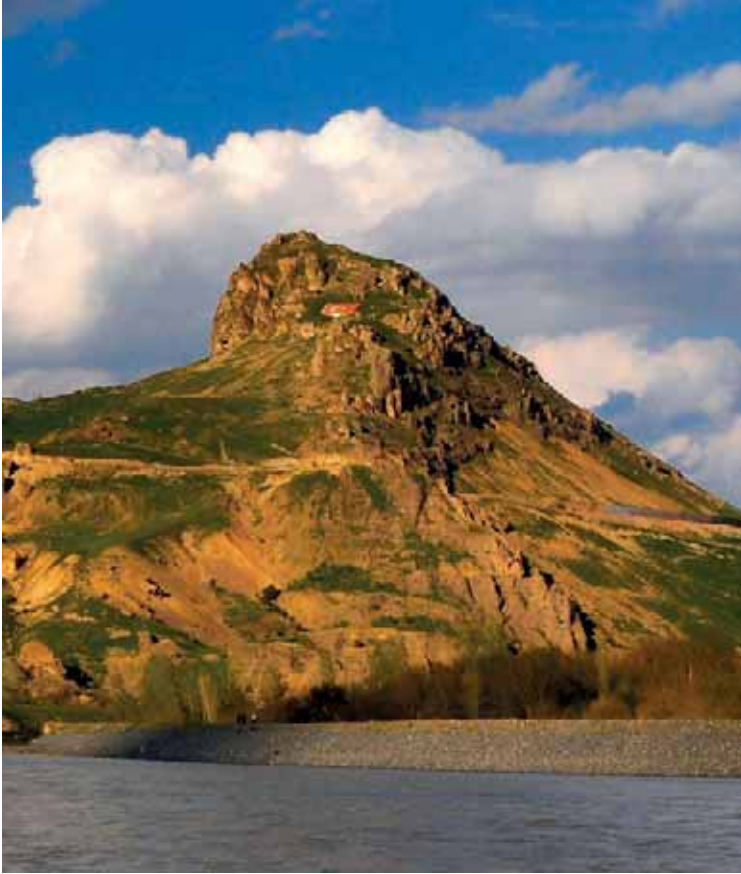
- Palu Kalesi
- Tarihi Palu Köprüsü
- Kilise
- Ulu Cami
- Hamam
- Küçük Cami
- Alacalı Mescit
- Urartu Kitabesi

Palu

Şehir merkezinin 75 km doğusunda yer almaktadır. Ulaşım karayolu ve demiryolu ile sağlanmaktadır. Yüzölçümü 765 km² olup rakımı 1050 metredir. İlçe merkezi Murat Nehri kıyısında olup etrafı yüksek tepelerle çevrilidir. İlçeye bağlı 1 belde, 36 köy, 35 mezra ve 10 mahalle bulunmaktadır. Toplam nüfusu 18.718, merkez nüfus ise 9.487'dir. İlk çağlardan beri Elazığ bölgesinin önemli bir yerleşim alanı konumundaki Palu, tarihi ve kültürel zenginliği ile turizm açısından bölgede önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

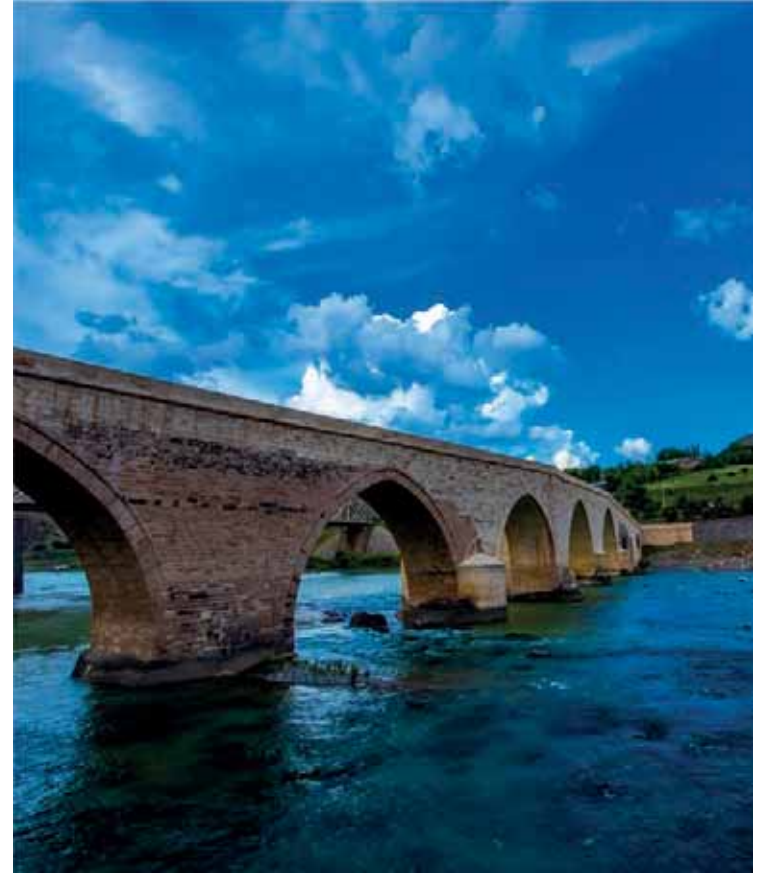
Çaldıran Zaferinden sonra Palu tarihine damga vuran Cemşid Bey'in yönetiminde, Osmanlı Devleti topraklarına katılmıştır. Osmanlı Devleti döneminde "Hükümet Sancak" statüsüne alınan Palu, Cemşid Bey ve ailesinin idaresine verilmiştir. Tanzimat'a kadar bu şekilde idare edilmiştir. Özellikle 19.yüzyılda idari taksimatta bazen Diyarbakır Eyaleti'ne bazen de Mamuratü'l-Aziz Vilayeti'ne bağlanmıştır. Günümüzde Palu; Urartu Kralı Menua'ya ait çivi yazılı taş kitabesi, kalesi, Murat Nehri, türbeleri, cami ve kilise kalıntıları ile görülmeye değer bir ilçemizdir.

Palu Kalesi

Evliya Çelebi'nin ifadesiyle "Göğe baş uzatmış bir kale" olan Palu Kalesi, birçok medeniyetin izlerini taşımaktadır. İlçemizin 1 km doğusunda yer almaktadır.

Güney ve güneydoğu kısımları Murat Nehri ile kuşatılmış, kuzey ve batıda da sarp olduğu için doğal savunmaya elverişli ve ele geçirilmesi zor olan bir kale konumundadır. Hatta Evliya Çelebi, Timur'un bu kaleyi gördüğünü zapt etmeyi bile denemeden vazgeçip gittiğini yazmaktadır. Palu Kalesi'nde Urartu dönemine ait birçok eser günümüze kadar ulaşmıştır. Urartu Kaya Kitabesi, Urartu Kaya Mezarları, kaya tünelleri, tapınaklar, su sarnıçları, tapınma nişleri, kaya merdivenleri ve kaya ambarları gibi birçok tarihi kalıntı mevcuttur.

Tarihi Palu Köprüsü

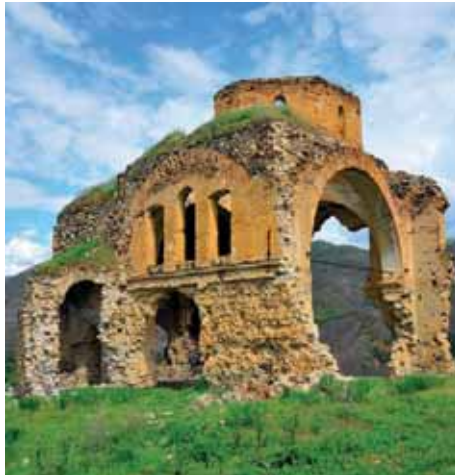
Murat Nehri üzerinde bulunan eski Palu Köprüsü'nün kitabesi mevcut olmayıp Roma Dönemi'nde inşa edildiği düşünülmektedir. Köprü'nün kuruluş yapısı ve kemerlerinin Selçuklu köprü mimarisini yansıtmaması, Artukoğulları döneminde yapılan onarımlar nedeniyledir. 156 metre uzunluğunda ve 3,5 metre genişliğinde olan köprü, 2010 yılında restore ettirilmiştir.

Eski dönemlerde güney-kuzey bağlantısını sağlayan tek ulaşım ve geçiş yeri olması nedeniyle tarihi kaynaklara İstanbul'u Bağdat'a bağlayan köprü olarak geçmiştir.

Kilise

Eski Palu'da Çarşıbaşı mahallesinde bulunan kilise, Bizans dönemine aittir. Naos kısmı ayakta kalmış olan kilise kare planlı ve üzeri kubbe ile örtülüdür. Ancak kasnağı sağlam olup kubbesi yıkılmıştır. İç kısmında bulunan freskler önemli ölçüde tahrip olmakla birlikte bazı figürler mevcuttur.

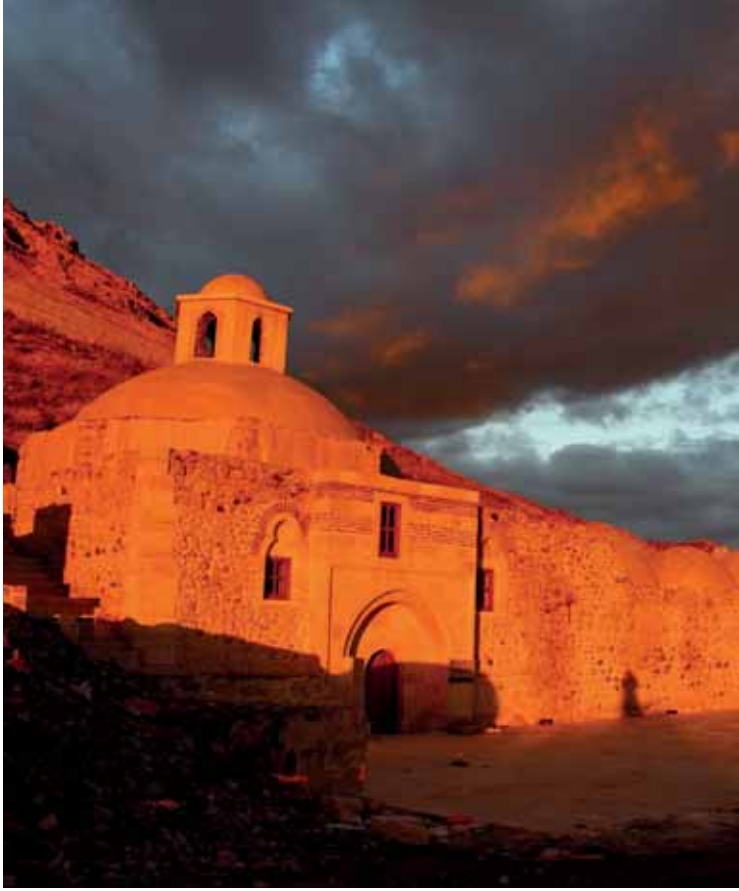
Ulu Cami

Eski Palu'nun Çarşıbaşı mahallesinde olup kitabesinde H.1274 (M.1852) yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Rivayete göre Küçük Camii'yi yapan ustanın kalfası tarafından yapılmıştır. Dikdörtgen planlı olup, üst kısmı kubbesiz ve düz dam şeklindedir. Doğu ve kuzey kısımlarından olmak üzere iki giriş yeri vardır. Minare kaidesi kare planlı olup, yuvarlak gövdeye geçişi kemerler sağlamaktadır.

Esas giriş doğuda ikinci giriş ise güneydedir. Yuvarlak yapı kemerli yapıda siyah-beyaz kesme taş kullanılmıştır. Yapı moloz taşla inşa edilmiştir.

Doğu girişinde avluda şadırvan bulunmaktadır. 2018 yılında restorasyon çalışmaları tamamlanmıştır.

□ Hamam

Eski Palu'nun Çarşıbaşı Mahallesi'ndeki hamam, Küçük Camii ile Ulu Camii arasında olup kapı üzerindeki kitabesine göre H. 1070 (M. 1619) yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Yapı şekli olarak klasik Osmanlı hamamlarına benzemektedir.

Üzeri tonozla örtülü, bir koridorla soyunma yerine girilir. Ilıklık kısmı kare planlı ve üzeri kubbe ile örtülüdür. Kubbe üzerinde aydınlık feneri mevcuttur. Tekrar üzeri tonozla örtülü bir koridordan geçilerek dört eyvanlı ve köşelerde halvet kısımları bulunan sıcaklık kısmına geçilir. Kapının iki yanında yonca yaprağı şeklinde kemerli pencereler yer alır.

Restorasyon çalışmaları 2018 yılında tamamlanmıştır.

□ Küçük Cami

Eski Palu Çarşıbaşı Mahallesi'nde bulunan caminin kitabesi mevcut olmayıp Ulu Cami'den önce yapıldığı sanılmaktadır. Kare planlı olan caminin tavanı tamamen çökmüş, duvarları da tahrip olmuş vaziyettedir. Minarenin şerefe kısmında itibaren üst tarafı tamamen yıkılmıştır.

Restorasyon çalışmaları devam etmektedir.

□ Alacalı Mescit

Üzerinde kitabesi bulunmamaktadır. Selçuklu mimari özelliği taşıyan bu mescit siyah-beyaz kesme taşlarla yapıldığı için "Alacalı" ismini almıştır. Kare planlı bir harim doğrultusunda son cemaat yerinden oluşan mescitin üstü sivri külahlıdır. Mescitin kuzey ve doğusu toprak altında kalmıştır. Duvarları iki renkli taşlarla düzgün sıralı olarak örülmüştür. İçte sıralı moloz taş örgülü duvarlar üzerine tuğla kubbe oluşturulmuştur. 2017 yılında restorasyonu tamamlanmıştır.

□ Urartu Kaya Kitabesi

Palu Kalesi'nin kuzeydoğu cephesinde bulunan, Palu Yazıtı olarak ta bilinen kaya kitabesi, Urartuların batı seferleri hakkında bilgi veren önemli yazıtlardandır. Kitabe çivi yazısıyla yazılmıştır. Çevirisi aşağıda belirtilmiştir; "Tanrı Haldi silahlarıyla (?) sefere çıktı. O, Sebeteria kentinin Ülkesini zapt etti. O, Huzana kentinin Ülkesini zapt etti. Supa(ni) kentini zapt etti. Tanrı, Haldi büyüktür. Tanrı Haldi'nin silahları (?) güçlüdür.

Tanrı Haldi'nin kudretiyle, İspuini oğlu Menua sefere çıktı. O, Sebeteria kentinin Ülkesini zapt etti. Hati Ülkesine değin gitti... Tanrı Haldi için bu yazıtı dikti (?). Sebeteria kentinde Haldi Tapınağını inşa etti. Sebeteria kenti ... O, Meliteia kenti kralı, Suliehauali'nin hayatını, düzenli vergi ödemek koşuluyla bağışladı. Haldi'nin büyüklüğü sayesinde İspuini oğlu Menua, kudretli kral, Pianili Ülkesi kralı, Tuspa kentinin egemeni (efendisi) Menua söyler: Bu yazıtı tahrip eden, (onu) silen, bir başkasını bunu (bu işleri) yaparken gören, Haldi, Teiseba, Sivini ve (bütün) tanrılarca yok edilecektir. O, Güneş ışığından yoksun edilecektir..."

Bademli Kaya Mezarları

Cami-i Kebir

Ağın Leblebisi Yapımı

Hastek Kalesi

Ağın

1954 yılında kurulan Ağın ilçesi, Elazığ ilinin kuzey batısında bulunup Keban, Arapgir, Kemaliye ve Çemişgezek ilçeleri ile komşudur. İl merkezine yaklaşık 77 km uzaklıktadır. Ağın'a ulaşım karayolu ile yapılmakta olup Keban Baraj gölü üzerinde bulunan köprü ile sağlanmaktadır. Yüz ölçümü 268 km² rakımı ise 955-1005 arasında değişmektedir. Keban Baraj Gölü kıyısında yer alan ilçemizin kıyı şeridi toplam 70 km'dir.

Ağın isminin, toprağının beyaz olması nedeniyle Ağ Yurt anlamına

geldiği ifade edilir. Hastek Kalesi, Bademli Kaya Mezarları, Höyükleri ve Şenkaya Çukuru (Kup), Balkaya (Sülük) Krater Gölü, Tarihi Çınarları, Küşne Kilisesi, İspir Konağı ve geleneksel mimariyi yansıtan tarihi Ağın Evleri ilçenin önemli kültürel ve turizm değerleridir.

İlçenin en önemli gelir kaynağını tarım teşkil eder. Ancak ekim yapılan arazilerin bir bölümü Keban Baraj Gölü sahasında kaldığından tarım alanı daralmıştır. Buğday, arpa, nohut, üzüm, nar, badem, ceviz, dut, elma ve kayısı yetiştirilmektedir. Kızgın kumda özel tekniklerle hazırlanan Ağın Leblebisi yöreye özgü en meşhur ürünüdür.

Alacakaya

İl merkezine 85 km uzaklıkta olan ilçe, mermer ve krom cevheri açısından zengin rezervlere sahiptir.

Alacakaya denince ilk akla gelen "Elazığ Vişnesi" olarak adlandırılan bordo renkli özel mermerdir. Dünyaca ünlü bu özel mermer sadece Alacakaya ilçemizde çıkarılmaktadır.

Bu mermer türü uluslararası piyasada "Elazığ Cherry" veya "Rosso Levanto" adıyla bilinmektedir. İlçe halkı, genel olarak geçimini krom ve mermer ocaklarında çalışarak sağlamaktadır. Bunun dışında ilçede, tarım ve hayvancılık aile bazında kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmaktadır. Alacakaya ilçemizde tescilli kültür varlığı olarak Çakmakçaya IV. Murat Hanı diğer adıyla Demirkapı Hanı bulunmaktadır.

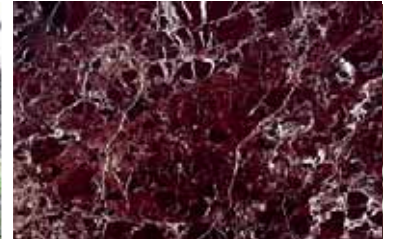
Bağın Çeşmesi

Vişne Mermeri (Rosso Levanto)

4. Murat Kervansarayı

Arıcak

1987 yılında ilçe olan Arıcak, il merkezine 122 km uzaklıktadır. Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. İlçe sınırları içerisinde Dicle Nehrinin bir kolu olan Mirvan Çayı geçmektedir. Bu çayın kıyıları mesire olarak kullanılmaktadır.

İlçenin deniz seviyesinden yüksekliği 1.100 metredir. Dünyada ender olarak görülen ve endemik bir bitki olan Ters Lale ilçede yetişmektedir. Bitki çeşitliliği açısından zengin olan ilçenin, balı da meşhurdur.

Ters Lale

Yayla başı / Arıcak

Fırat Demiryolu Köprüsü

Baskil

İl merkezine 38 km uzaklıktadır. İlçeye ulaşım, karayolunun yanısıra demiryolu ile de sağlanmaktadır. İlk tunç çağına kadar uzanan eski bir yerleşim bölgesidir. Karakaya Barajı yapılmadan önce baraj gölü havzasında yapılan arkeolojik kazılar sonucunda çıkan kalıntılardan bölgede önce Hititler'in varlığı sonrasında ise Kaleköy, İmikuşağı, Şemsiyetepe ve Habibuşağı Höyüklerinde ortaya çıkartılan bulgulardan Asurlular'ın bu bölgede yerleşik egemenlikler kurdukları anlaşılmaktadır. Urartular, Baskil ve çevresini M.Ö. 805 yılında ele geçirmişlerdir. Habibuşağı'nda bulunan İzolu Kitabesi'nde Urartu kralı II. Sardur'un kazandığı zafer anlatılır. Urartular, Baskil çevresinde birçok kale yapmışlardır. Bu kaleler genellikle ticaret yollarını, yerleşim merkezlerini ve ekip biçilen tarlaları korumak için

Baskil Kayısı Bahçeleri

garnizonlar şeklinde tertip edilmiştir. En son Roma ve Bizans devrinde de yerleşim merkezi olduğu belirlenen ilçede tarım ve hayvancılık ağırlıklıdır. Özellikle kayısı, yörenin en bilinen tarım ürünüdür. Resmi verilere göre yıllık olarak yaklaşık 68.000 ton kayısı üretildiği saptanmıştır. Adına türkü yazılan Elazığ ile Malatya arasındaki karayolu ulaşımını sağlayan Kömürhan Köprüsü ilçe sınırlarında yer almaktadır. Fırat'tan karşıya geçirilmesi gereken kömürleri eskiden burada bulunan handa biriktirildiği ve kelekler vasıtasıyla sevk edildiği için Kömürhan ismi de buradan gelmektedir.

İlçenin Kuşsarayı köyünde bulunan Fırat Demiryolu Köprüsü, 2.030 metre uzunluğuyla Türkiye'nin en uzun demiryolu köprüsüdür. Baskil ilçesinde tescilli kültür varlıkları arasında; Abdulvahap Türbesi, Zeynep Türbesi, Hasan Baba Türbesi, Teslim Abdal Türbesi ve Mezarlığı, Muşar Dağı Kilisesi yer almaktadır.

Karakoçan

İl merkezine 104 km uzaklıkta olan Karakoçan ilçesi, 1936 yılında kurulmuştur. Yüzölçümü 1085 km² olup, denizden yüksekliği 1090 metredir. İlçenin geliri daha çok hayvancılığa dayanır. İlçe sınırları içinde 5 adet baraj bulunmaktadır. Bunlar; Seyrantepe Barajı, Özlüce Barajı, Pembelik Barajı, Kalecik Sulama Barajı ve Tatar Barajıdır. İlçe turizm açısından zengin doğal güzelliklere sahiptir. İlçenin batısında Yoğunağaç Köyü'nde bulunan şifalı Golan Kaplıcaları her yıl binlerce ziyaretçinin akınına uğramaktadır. Karakoçan ilçemizde Garip Baba, Pir Cemal Abdal Hazretleri, Güzel Baba, Sefkar Baba (Seyyid İbrahim) türbeleri önemli ziyaretgâhlar arasındadır.

Peri Dinlenme Tesisleri

Kalecik Dinlenme Tesisleri

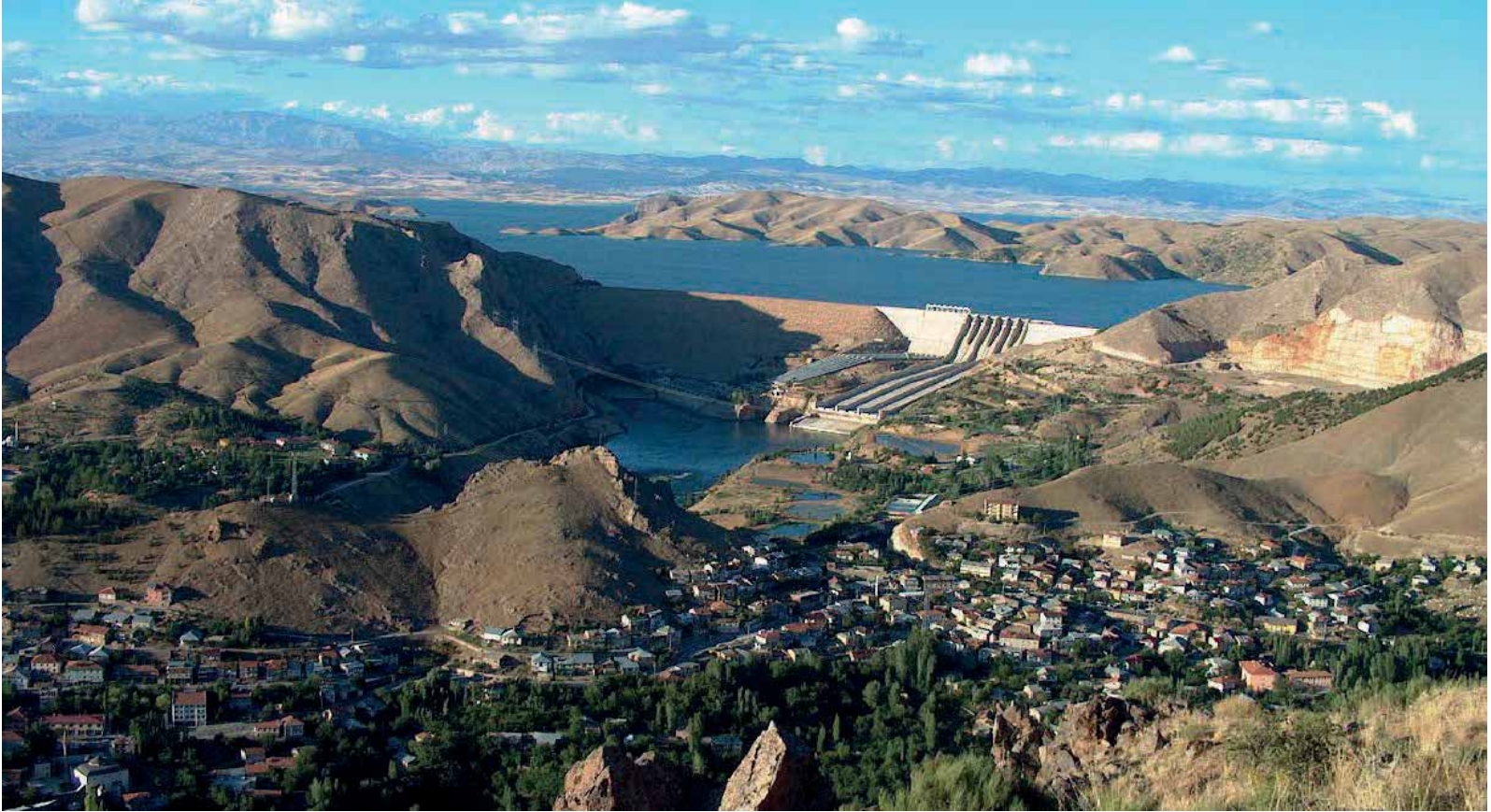
Golan Kaplıcası

Karakoçan ilçemize bağlı Yoğunağaç (Golan) Köyünde bulunan tesis, ilçe merkezine 18 km uzaklıktadır. Şifalı sularıyla kaplıca turizmüne hitap etmenin yanı sıra Perisuyu Vadisi'nin doğal güzellikleri, ekonomik konaklama imkanları, Cafe-Restaurant hizmeti ve canlı müzik gibi olanakları da ziyaretçilerine sunmaktadır. İki kapalı bay ve bayan, iki dönüşümlü yarı açık olmak üzere dört kaplıca havuzu bulunmaktadır. Kaplıca suları tamamen doğal olup kaynağından havuza akmaktadır. Sıcaklıkları 40 ile 50 derece arasında değişen kaplıca sularının cilt hastalıkları, romatizmalı hastalıklar, kadın hastalıkları gibi hastalıkların tedavisinde

fayda sağladığı söylenmektedir. Kaplıca suları kükürtlü olması nedeniyle antiseptik özellik taşımaktadır. Tesis 30 apart ve 10 standart oda olmak üzere toplam 120 yatak kapasitesine sahiptir. Ayrıca konaklama yapmaksızın sadece havuz ve restaurant hizmetlerinden faydalanmak isteyen günü birlik konuklara da hizmet sunulmaktadır.

Araçla Şehir Merkezi Golan Kaplıcaları 1 saat 30 dakika sürmektedir.

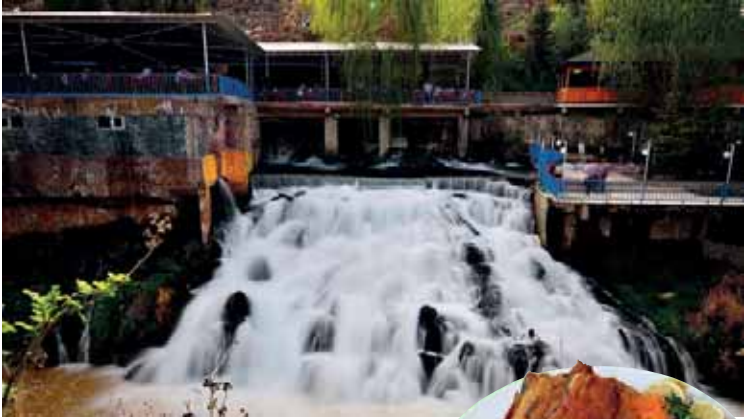

Keban

Keban ilçesi, il merkezine 46 km uzaklıktadır. Keban denince akla ilk olarak Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali gelir. Ön çalışmaları 1936'lara uzanan ve derivasyon tünelleri ile 1965 yılında fiilen yapımına başlanan Keban Barajı "Kaya Dolgu" ve "Beton Ağırlık" yapılarını içine alan karma bir yapıdır. Keban Baraj Gölü; 125 km uzunluğunda, 675 m2 alanında, 30,1 milyar m3 hacminde ve 635 m³/sn günlük ortalama debisiyle Türkiye'nin ikinci büyük suni gölü durumundadır. Baraj yeri Elazığ'ın 45 km kuzey batısında Malatya'nın 65 km kuzey doğusunda olup, Karasu ile Murat Nehirlerinin birleştiği yerden (Fırat Nehri'nin olduğu yerden) 10 km daha aşağıda Fırat Nehri'nin aktığı en dar boğazlardan birindedir. Fırat Nehri su gücü enerji üretimi bakımından Türkiye'nin en büyük kaynağı durumundadır.

Keban Barajı bu amaçla Fırat üzerinde kurulmakta olan dev barajlar serisinin kilit noktada bulunan ilk ana barajıdır.

Keban Barajının yapımı sırasında İstanbul Üniversitesi ve ODTÜ tarafından yapılan kurtarma kazılarında elde edilen arkeolojik malzemeler Keban ve çevresinin tarihine önemli ölçüde ışık tutmuştur. Kazılarda çıkan buluntular Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde sergilenmektedir. Keban ilçesinde bulunan kültürel varlıklarımız arasında Yusuf Ziya Paşa Cami ve Denizli Kervansarayı bulunmaktadır. Ayrıca Keban ilçesinde Çır Çır Şelalesi Keban Alabalık Tesisleri bulunmaktadır. Keban ilçemizin hemen girişinde yer alan bu doğa harikası şelale ve şelale üzerine kurulu balık lokantası görülmeye değer bir gezi ve lezzet durağıdır.

Çırçır Şelalesi

Elazığ'a 43 km uzaklıktaki Keban ilçemizin hemen girişinde yer alan bu doğa harikası şelale ve şelale üzerine kurulu balık lokantası görülmeye değer bir gezi ve lezzet durağı...

Keban Baraj Gölü' nün oluşması sırasında meydana gelen ve Çırçır Şelalesi olarak bilinen şelale dünyanın en genç şelalesidir. Şelale baraj kurulduktan sonra meydana gelmiştir ve barajdaki bir çatlaktan gelebileceği ihtimaline karşı araştırmalar yapılmış ve araştırmalar sonucunda çıkan suyun tamamen kaynak suyu olduğu tespit edilmiştir.

Kara Leylek Kanyonu

Kara Leylek Kanyonu, dünyada sayılarının 10 - 15 bin çift olduğu tahmin edilen Kara Leyleklerin yuva yaptığı doğa harikası bir alandır. Kanyon, Fırat nehri üzerinde bulunmakta olup kanyona ulaşım Keban ilçesinden teknelerle yapılmaktadır.

Kovancılar

Elazığ-Bingöl karayolu üzerinde ve il merkezine 67 km uzaklıktadır. Kovancılar 1988 yılında ilçe olmuştur. İlçenin en önemli kültürel varlıkları arasında Çakırkaş (Hoşmat) Kilisesi, Ekinözü Çeşmesi ve İbrahim Bey Sarayı bulunmaktadır. İlçe halkının %80'i tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Halkın geriye kalan % 20'si yurtdışında çeşitli ülkelerde işçi olarak çalışmaktadır. Elazığ'ın en büyük sanayi kuruluşu olan Eti Krom diğer adıyla Ferrokrom Fabrikası ilçenin Yarımcı beldesinde faaliyet göstermektedir. ETİ Krom, Türkiye'nin en büyük krom cevheri ve ferrokrom üreticisi olup Türkiye'nin yıllık krom cevheri ihracatının yarısını yapmaktadır. Türkiye'de üretilen kromun yarısı Elazığ'da üretilmekte ve yüksek karbonlu ferrokrom üretiminde ise Türkiye'deki tek üretim merkezi konumundadır.

Çakırkaş / Hoşmat Kilisesi

Eti Krom Tesisleri

Elazığ Gezi Rehberi

Saat Kulesi

Elazığ'a 80 km uzaklıkta, Diyarbakır yolu üzerinde bulunan ilçe, derin bir vadiye kurulmuştur. 1927'den sonra Elazığ iline bağlı bir ilçe haline getirilmiştir. Maden ilçesi ülkemizin önemli bakır yataklarına sahip olmasından dolayı ilçenin ekonomik açıdan can damarını bakır madeni oluşturur. İlçeye ulaşım kara ve demiryolu ile sağlanmaktadır. İsmi yöredeki bakır madenlerinden alan Maden ilçesinin tarihi M.Ö. 2000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Ancak bazı İngiliz kaynaklarında, insanoğlunun bakır ilk kez M.Ö. 7000-8000 yılları arasında bu bölgede bulmuş ve işlemiş olduğu ifade ediliyor. Maden ilçesinde tescilli kültür varlığı olarak 1890 yıllarında yapıldığı bilinen Eski Hükümet Konağı, Saat Kulesi ve Çitli Höyüğü bulunmaktadır. Çilekleriyle ünlü ilçeye bağlı Gezin beldesi, Hazar Gölü kıyısında olması nedeniyle ilçenin turizm yönünden önemli mesire ve dinlenme yerleri arasında bulunmaktadır. Gezin beldesine bağlı Kartaldere köyünde medfun bulunan ve Evladı Resul olan Seyyid Ali Bin Muhammed Hazretlerinin türbesi de önemli bir ziyaretgâhtır.

Gezin Çileği

Türbeler

- Harput Türbeleri
- Palu Türbeleri
- Maden Türbeleri
- Mollakendi Türbeleri

TÜRBE ADABI

Türbe ziyaretlerinde; 1 Fatıha 11 İhlas, 1 Fatıha 3 İhlas veya Yasin süresi okunur. Hasıl olan sevabını ilk önce Peygamber Efendimize (S.A.V) ve diğer peygamberlerin, sahabe-i kiramin ve ziyaret edilen Allah dostunun ve ahirete intikal etmiş bütün müslümanların ruhlarına hediye edilir, daha sonra yine adabına uygun bir şekilde Cenab-ı Allah'a dua edilir.

Ziyaret edilen kabrin etrafında dönülmez. Sandukaya el sürülmez. Mum yakılmaz, bez bağlanmaz, iplik bağlanmaz veya çözülmez.

□ Fatih Ahmet Baba

Halk arasında "Fetahmet Baba" yada "Feti Ahmet Baba" gibi isimlerle anılır. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Fatih Ahmet Baba ile ilgili "Kaleden dışarı Fethi Bab Tekkesi, ulu asitandır (dergah, tekke)" diye bahseder. Özellikle çocuğu olmayan kişilerin veya hamile bayanların çocukları sağlıklı olsun diye gittikleri veya diğer dileklerinin kabulü için en çok ziyaret edilen türbedir. Duaları kabul olan kişiler adadıkları kurbanları da bu türbe yakınında bulunan kurban kesim yerinde keser ve dağıtır. Bu türbe ziyaretinden sonra çocukları dünyaya gelen aileler, bu türbede medfun bulunan Fatih Ahmed Baba Hazretlerine hürmeten çocuklarının adını erkek olursa, Fatih Ahmet, Fethi Ahmet, Feti veya Fethi kız olursa Fethiye veya Fetiye bırakırlar ve bu isimler Elazığ genelinde oldukça çoktur. Harput'un manevi büyüklerinden Beyzâde Hacı Ali Rıza Efendi, Fatih Ahmet Baba'nın hüviyeti hakkında ihvanı kiramiyle vaki olan keşifleri neticesinde elde edilen hal tercümesinde şöyle söyler:

"Sen bil ki Harput kasabası civarında medfun ve Fatih Ahmet namıyla meşhur olan zat, "Perevat" veya "Parbat" şehrinde Şeyhül Kainat unvanıyla anılan "Aliyyürremeytani'nin (Ali Ramatani Hazretleri) talebelerindendir. Kendisi "Belh" de doğmuş, ismi Ahmet, tarikatı "Hacegan"dır. Muhammed Hellacul-Belhi (k.s) vasıtasıyla Hazirati Azizan Hoca Aliyyürremeytani den intisap etmiş, onun ahab ve yakınlarından on kişi de türbenin üst tarafındaki mezarlıkta medfundurlar. Kendisi sadat-ı kiramdan (Evlad-ı Resul) olup sağ tarafından yaralanarak şehit düşmüş ve aynı yere defnedilmiştir. Mensup olduğu mezhep Hanefi mezhebi olup 96 yaşına erişmiştir. Bazı ihvanlarla beraber yaptığımız keşifte böyle zahir (aşikar) olmuştur. Ben fakir Ali Beyzâde ki, Nakşibendî Tarikatı'nın müceddidi Mevlâna Halid'e (Mevlana Halid-i Bağdadi Hazretleri) mensubum. Cenab-ı Hak onu af ve mağfiret etsin".

□ Mansur Baba

Harput Ulu Cami' nin 150 metre batısında bulunan Mansur Baba Türbesi, sekizgen planlı olup duvarları kesme taştan yapılmıştır. İç kısmı orijinal şeklini muhafaza etmekte olan iki katlı anıtsal yapının üst örtü sistemi sonradan yapılmıştır. İçerisinde Mansur Baba ve ailesine ait olduğu bilinen dört sanduka bulunmaktadır. "Cami-i Kebir Mahallesinde bulunan bu zaviye bugün halk arasında "Mansur Baba Türbesi" olarak bilinir.

16. yüzyıla ait bir vakfiyesi mevcut olup bu tarihlerde yıllık geliri 8980 akçedir. Rivayete göre Şahende isimli bir kadının gördüğü rüya üzerine Harput' un manevi büyüklerinden keşif ehli Beyzâde Efendi' nin ve bir grup insanın huzurunda yapılan kazıda büyük bir lahit meydana çıkmıştır. İçinde bir erkek, bir kadın ve iki de çocuk mezarının bulunduğu görülmüştür. Erkeğin mezarı açıldığında çürümemiş bir cesetle karşılaşmış ve durum telgrafla Meşihat' a bildirilmiştir. Gelen cevap üzerine bir türbe yaptırılmış ve "mezar taşına atfen" türbeye "Mansur Baba" adı verilmiştir. Sekizgen planlı yapının üst örtü sistemi, 1976 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından piramidal bir çatı ile örtülmüştür.

□ Üryan Baba

Harput'a çıkarken "Kayabaşı" tabir edilen dik kayalıklara varmadan sağa doğru 100 m kadar yürüdüğünüzde tepenin Harput'a bakan yamacında medfundur. Makam bölümünü oluşturan yapı kayalıklar içindeki bir mağaranın türbeye dönüştürülmesi ile meydana getirilmiştir. Bu kayalıklara Harput'un yerli halkı eskiden "Tilki Kayalıkları" derdi. Buranın hemen yanı başında eski bir mezarlık vardır. Üryan Baba Türbesi ile ilgili tarihi kayıtlara baktığımızda burada bir hücre ve mescid bölümünün bulunduğu yazılıdır.

Bugün ise makam bölümünün bitişiğinde bulunan tek katlı taş ve moloz karışımı olan yapı, yeniden restore edilerek ziyarete açılmıştır. Türbe yanında bulunan mescidin eskiden tekke olarak kullanıldığı rivayet edilir. Türbenin giriş kapısı dikdörtgen taştan yapılmış iki yan sütun üzerine konulan yarım kemerli taş bloktan oluşmuştur. Bu giriş kapısını oluşturan taş blokta "Allah'ın ariflerinden ve Allah' a karşı olan muhabbet sırrının âlimlerinden, cömertliği itibarıyla de Allah'ın sevdiği kullarından İsmail' in torunu, Ömer'in oğlu Hafız Muhammed büyük şehadet rütbesine nail olarak burada ölmüştür. Allah sırrını mukaddes etsin" yazısı bulunmaktadır. Türbe mezarın keşfinden hemen sonra Hicri 1278 yılında yapılmıştır. Giriş kapısından sonra hemen sağ tarafta mezar sandukası vardır.

Beşikli Baba

Türbesi, Harput'taki Belek Gazi heykeli yanında bulunmaktadır. Türbe plânsız bir şekilde taş işçiliği ile yapılmıştır. Arap-İslam ordularının Harput'u fetihleri sırasında bir aile burada topluca şehit edilmiştir. Türbede medfun kişiler o dönemde şehit olanlardır. Türbe içinde bulunan beşikten dolayı halk arasında "Beşikli Baba" diye anılır.

Harput'ta Arap-İslam ordularının ve Selçuklu ordularının Harput'u fetihleri sırasında şehit olmuş bir çok zata ait türbe vardır.

Şeyh Şerafettin (Murat Baba)

Osmanlı dönemi üslubundaki türbe, Harput Belek Gazi Parkı'nın alt tarafında yer almaktadır. Altıgen planlı türbenin üzeri basık bir kubbe ile örtülüdür. Kubbeye geçiş tromplarla sağlanmıştır Harputlu ünlü araştırmacı ve yazar İshak Sunguroğlu'nun Harput Yollarında isimli eserinde bu türbede medfun zattan şöyle bahseder:

"Hüviyeti: Şeyh Şerafeddin, Şeyhül-Kâinat Fatih Ahmed Hazretlerinin yakın akrabasından ve aslen Belhli'dir. Şeyh Şerafettin, Harput'un Ermenilerin elinde bulunduğu (M.1313-713.H) tarihinde islâm mücahitleri tarafından muhasara ve zaptı sırasında Fatih Ahmed'in maiyetinde bulunan emirlerdendir. Fatih Ahmed, (Kuray) türbesinin bulunduğu yerde Şeyh Şerafeddin'de kalenin önünde şehit düşmüştür.

İhtimal ki Müslümanlar şehre hakim olduktan sonra naaşı, Ahmed Bey Mahallesindeki mezarlığa getirilmiş ve buraya defnedilmiştir."

Zahri Baba

Zahriye Mahallesinde bulunan bu türbenin eski kaynaklardan Zahriye Külliyesi içerisinde olduğu bilinmektedir. Dikdörtgen planlı bu yapının üstü kubbe şeklindedir. Hakkında fazla bilgi sahibi olmadığımız türbe içinde medfun zat hakkında araştırmacı yazar İshak Sunguroğlu şöyle bahseder :

"Zahri Baba, Zahriye Medresesi'nin avlusunda türbe-i mahsusesinde medfundu. Mahalle, mescid, medrese gibi yerlerin bu zatın namına izafe edilmesi, şahsiyetinin büyüklüğüne bir delil teşkil etmektedir."

Nadir Baba Türbesi

Türbe, Arap Baba Mescidi'nin 50 m doğusundadır. Bu türbe iki bölümden oluşur. Dış kapıdan sonraki ilk bölüm mescid bölümü olup makam bölümüne buradan geçilir. Kabir kısmı ise ahşap sanduka ile kaplanmıştır.

Nadir Baba Selçuklu döneminde yaşamış bir zattır. Onun Yesevi tarikatına mensup bir şeyh olma ihtimali kuvvetlidir.

Geçmişten gelen bir gelenek olarak 1900'lü yılların başında, Harput'taki dini çevreler ve tarikat ehli kişiler sık sık burada toplanarak (Bkz. Türbeler / Tayyar Baba) sohbetler yaparlarmış.

İmam Efendi

Türbesi Harput Meteris
Mezarlığı'ndadır. Asıl ismi Osman Bedrettin Erzurumî'dir. Halk arasında İmam Efendi ismiyle bilinir. 1858 yılında Erzurum'da dünyaya gelmiştir. İlk derslerini Erzurum'daki hocası Mehmet Tahir Efendi'den alır. Dokuz yaşında iken Kur'an-ı Kerim'i ezberler ve hafız olur. Gittiği medresede sarf ve nahiv dersleri alarak Arapçayı öğrenmeye başlar. Arapçayı öğrendikten sonra tefsir, hadis ve fıkıh ilimlerine yönelir. Palu'da medfun Mahmud Samini Hazretleri'nin halifelerindendir. 1877 Osmanlı-Rus savaşına katılan Osman Bedrettin Hazretlerine bir gün rüyasında hiç tanımadığı bir zat şöyle der: "Hafız kurban! Ben, seni

bekliyorum. Sen de bizi arıyorsun. Sana verilmesi gereken emânetin altında kudret ve kuvvetim azaldı. Gözüm yoldadır. Bu kadar saklanmaya ve naz etmeye sebep nedir? Yeter artık gel bana!" Bu rüyadan sonra merakla, rüya rahmanî mi diye düşünmeye başladı. Kendini davet eden zât kimdi ve nerede idi? Ertesi gün bir rüya daha gördü. Rüyasında dört mübarek zât ile karşılaştı. Bu zâtlar, Behâeddîn Buhârî, Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî, Ali Sebdî ve Vehbî-yi Hayyâtî yâni Terzi Baba hazretleri idiler. Ona şöyle buyurdular: "Aradığını Palu'da bulacaksın. Palulu Şeyh Muhammed Sâmîni'nin dâvetine icabet et!" Bu işaret

üzüne Palu'ya hareket etti. O yolda iken Muhammed Sâmîni hazretleri de dergâhından Palu'ya gidip onu beklediği talebinin kendisine gelmekte olduğunu söyleyerek talebeleri ile birlikte karşılamaya çıktı.

Karşılaştıkları yerde onu şefkat ve muhabbetle bağrına bastı. Sonra onu dergâhına götürüp misâfir etti. Fakat Mahmûd Sâmîni hazretlerinin tütün içmesi ve rahatsızlığı sebebiyle gözlerinin çapaklanması dikkatini çekmişti ve "bir şeyh nasıl tütün içer, gözleri çapaklı nasıl böyle dolaşır" diye kalbinde şüpheler ve aklında soru işaretleri olduğundan Hâfız Osman Bedreddin önce inâbeye (tasavvufi olarak şeyhin müridi olup tarikat dersleri almak) yanaşmadı. Bu nedenle birkaç günlük misafirlikten sonra ayrılmaya niyetlendi. Osman Bedreddin'in kalbindeki ve aklındaki bu karışıklığa neden olan sorulara manevi olarak vâkıf olan Şeyh Samini Hazretleri, ayrılıp gitmeye niyetli olan Osman Bedreddin Hazretlerine soğuk bir kış günü sabahında:

- Hâfız, Evladım! Tütünün imana zararı var mıdır? diye sorar.

İmam Efendi:- Hayır efendim yoktur.

-Peki gözdeki çapağın abdeste zararı var mıdır?

İmam Efendi bu sorulardan Şeyh Samini hazretlerinin kalp gözünün açık olduğunu anlayarak mahcup bir tavırla:

-Yoktur, efendim! diye cevap verir.

Şeyh Samini Hazretleri "Doğrudur evladım!

Hadi bakalım, bugün misafirlerimiz gelecek bahçedeki bağdan misafirlerimiz için biraz üzüm topla, getir! " der. İmam Efendi bu isteğe şaşırır. Çünkü üzüm mevsimi değil ve her yer karla kaplıdır fakat yine de bağa gider, karların altındaki üzüm bağındaki asmaları yoklar, yaprakları dökülmüş, kurumuş asmalardan başka bir şey yoktur. Geri döner ve Şeyh Samini Hazretlerine durumu izah eder.

Şeyh Samini Hazretleri "Evladım, tekrar git bak! Bakan gözle değil, gören gözle bak !" diye söyler.

İmam Efendi tekrar bağa gider ve çok farklı bir manzarayla karşılaşır. Karların altında yaprakları yemyeşil, üzümleri tam olgunlaşmış bir bağ görür. Bu apaçık kerâmet karşısında, eksikliğin şeyhinde değil kendisinde olduğunu idrâkine varır. İmam Efendi, üzümlerle doldurduğu sepeti Şeyh Samini Hazretlerine getirir ve af dileyerek Samini Hazretleri'nin müridi olur ve kısa bir süre içinde icazet alır. İmam Efendi Hazretleri, Harput ve civar ahalisi için gerek eserleri, gerekse sohbet, irşâd, vaaz ve nasihatleri ile bir feyiz kaynağı olmuştur.

"Gülzâr-ı Sâmîni" adındaki mektûbâtı ve "Gülbün-i irşâd" ve "Mecâlis-i Samîniyye" adında beş ciltlik kasideleri vardır. Sohbetleri üç kitap hâlinde "Sohbetname" adında basılmıştır. 1924 yılında Harput'ta dar-ı bekaya irtihal etmiştir.

Hacı Hulusi Yahyagil

Hacı Hulusi Efendi (k.s) Harput'un Meteris Mezarlığı'nda, İmam Efendi Türbesi'nin 10 m kuzeyinde medfundur. Asıl adı İbrahim Hulusi Yahyagil olup 1896 yılında Ramazan'ın birinci günü Elazığ'ın Kesrik köyünde (Kızılay Mahallesi) dünyaya gelir. Hulusi Bey, ilk tahsilini Elazığ Çarşı Cami imamı Sarı Hafız'dan alır. Sonra Elazığ Askerî Rüştiyesi'ne kaydolar. İdadi tahsilinin iki senesini Erzurum'da, geri kalan bir senesini İstanbul Çengelköy İdadisi'nde tamamladıktan sonra Harbiye Mektebi'ne kaydolar. Harbiye'deyken I. Dünya Savaşı patlak verir. Hulusi Bey, o dönem emsalleri gibi tahsilini yarıda bırakıp vatanın kurtuluşu için cepheye koşar. Kısa bir süre askerî hazırlık eğitimi gördükten sonra 21 Ekim 1914'te on sekiz yaşında bir teğmen adayı olarak ordudaki yerini alır. Hulusi Bey Çanakkale Savaşı sırasında yaralanır. Conk Bayırı'nda siperdeyken yaralanışını şöyle anlatır: "Birçok çıkarmalar yapıldı. O zaman harbe giderken pilav yemeye gider gibi hevesle gitmiştik. 30 Mart 1915'te Seddül-bahr'e gelmiştik. Çanakkale'nin, Anafartalar'ın, Conk Bayırı'nın dinç fırkasıydık. Süngülü tüfekle 'Allah Allah!' diye gidiyorduk. Anafartalar Muharebesi'nde Cenab-ı Hakk'ın lütfuyla gazi olduk. Son taarruzda bütün subaylar ve erler abdestli olacaktı. Şayet su bulunmazsa teyemmüm edilecekti. 8 Ağustos 1915'te yüzümden, kolumdan, göğsümden yaralandım. Yaralandığım gece Kadir Gecesi'ydi. Karadan, denizden top mermileri patlıyordu. Bir top mermisi önümde patladı. İki el ateş ettim. Yanımdaki asteğmen, 'Silahla bir kaçını temizleyeyim' dedi. Siperdeyken, düşman cephesinden gelen kurşun sol yanağıma isabet etti. Elimi yüzüme attım, baktım kanıyor. Bir kurşun da köprücük kemiğimi ikiye bölerek kalbime doğru bir buçuk santimetre kadar ilerlemiş. Sol koluma da kurşun isabet etmişti. Artık şuurum tam işlemiyordu. Üstümde yepyeni bir paltom vardı. Kandan, üzerinde elle tutulacak bir yer kalmamıştı." 1925 yılında Harbiye'den asteğmen olarak mezun olan Hacı Hulusi Efendi (k.s) yurdun çeşitli yerlerinde görevlerde bulundu. 1950 yılında albaylıktan emekli olan Yahyagil, 26 Temmuz 1986 tarihinde vefat etti. Emekli Albay Hacı Hulusi Yahyagil, Bediüzzaman Said Nursi' (k.s) hem talebesi hem de sırdaşı olarak tarihte yerini aldı. Said Nursi vefatından önce vasiyetini ve birçok belgesini Hacı Hulusi Yahyagil'e teslim etmiştir.

Musa Kazım Efendi

Kâzım Efendi (k.s), Harput'un Meteris Mezarlığı'nda, İmam Efendi Türbesi'nin 50 m kuzeyinde medfundur. Asıl adı Musa Kâzım Harputi olup aslen Harputludur. Halk arasında Kazım Efendi olarak bilinir, 1894 yılında Harput'ta doğmuş, tahsilini burada yapmış ve son olarak da muallim mektebini bitirip Fransızca öğretmenliğine başlamıştır. İmam Efendiye intisap etmiş ve onun sohbetlerinden faydalanmıştır.

İmam Efendi'nin (k.s) vefatından sonra halifesi Hoca Mustafa Naci Hazretlerinin sohbetlerine devam ederek icazet aldı. Ömrünün sonuna kadar Elazığ'da kendi adıyla anılan sokaktaki evinde sohbet, vaaz ve irşad hizmetlerinde bulundu. Kâzım Efendi Hazretleri aynı zamanda iyi bir hattat olup çok güzel eserler vermiştir. 1967'de vefat etmiştir. Elazığ'daki evi koruma altında olup, kendi adıyla anılan sokak içerisinde yer almaktadır. Ömrünün sonuna kadar yaptığı sohbet, irşad, vaaz ve nasihatleri ile Elazığ ve ahalisi için örnek bir mürebbi ve feyiz kaynağı olmuştur.

Ankuzu Baba

Anadolu'nun fethinde bulunan gazi dervişlerdendir. Nerede doğduğu ve nereden geldiği bilinmemektedir. Harput'un fethi sırasında şehid düşmüş, uzun yıllar bir mağara içinde bozulmadan kalan naaşı şimdi aynı bölgede medfun bulunan vefilerden Beyzâde Efendi tarafından yaptırılan tekke ve mescid yanına defnedilmiştir. Evliyâ Çelebi'nin "Ankuzu Baba Tekkesi mihamhâne-i fukaradır." diye bahsettiği bu tekke ve mescid daha sonra yıkılarak harap olmuştur. Son yıllarda bir türbe yaptırılarak kabrin kaybolması önlenmiştir. Türbe, Harput'un 7-8 km kuzey-doğusunda, Buzluk kayalıkları ilerisindeki tepede bulunmaktadır.

Seyyid Ahmet Çapakçuri Hz.

(D.1830 - Ö.1915)

Harput merkezinde tarihi Ulu Cami'nin bahçesinde medfundur. Kabr-i şerifi Ulu Cami'nin batı duvarında açıkta görünen minare kaidesine bitişik iken daha sonra günümüzdeki yerine taşınmıştır. Türbesi bulunmayan Ahmet Çapakçuri Hazretleri'nin mezarı, yerden 75 cm yüksekliğinde kesme taşlardan oluşan düzgün bir kaide üzerine oturtulmuştur. Mezar normal taş sanduka şeklindedir. Bu mezarın çevresi kaide üzerinden demir kafesle çevrilmiştir.

Aslen Bingöl'ün Kür köyündendir. 1830 yılında doğmuştur. Bu zata halk arasında "Çapakçurlu (Bingöllü) Şeyh", "Çapakçurlu Efendi" de denir. Dedeleri Seyyid

Abdulhamid Efendi Bağdat'tan Bingöl'e (Çapakçur) gelmiş ve Kür köyüne yerleşmişlerdir. Aslen Bağdatlı olup seyyidirdiler. Köyünden dolayı Kürdi denmiştir. 10-12 yaşlarında iken dağlarda koyun otlatırken muhterem bir zata rastlıyor. Halini, hatırını soran bu zata cevaben, halinden memnun olmadığını, çünkü okumaya çok merakı olduğunu, halbuki bu yaşa kadar ancak bir fatiha öğrenebildiğini söyler. Sohbet esnasında, bu zatın kendisinin her halinden haberdar olduğunu anlar. O zat Hazreti Hızır imiş. Hazreti Hızır, Çapakçuri Hazretleri'ne Palu'daki Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'ne giderek ondan ders almasını söyler.

Seyyid Ahmet Çapakçuri bu olayı akşam babasına anlatır. Babası Seyyid Zeyd Zeynüddin de ariflerden olduğu için manevi emir üzerine oğlu tam 12 yaşında iken Palu'ya götürerek Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'ne emanet eder. Devrin büyük Nakşi şeyhlerinden Ali Sebdi Hazretleri bu genç çocuğu severek manevi oğlu olarak yanına alır. Kendi yanından ayırmayarak her bakımdan kemâle erdirerek, başkalarını da kemâle erdirecek seviyeye geldiği zaman kâmil bir insan olarak irşadla görevlendirir. Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'nin hizmetlerinde tam 28 yıl bulunmuşlardır. Kısa zamanda tarikatta yükselerek Ali Sebdi Hazretleri'nden gerekli icazeti alır. Ama O, bu icazeti almasına rağmen şeyhini terk etmez. Şeyhi ölene kadar ona hizmet eder. Hocasının ahirete irtihâlinden sonra ise 1892 – 1906 yılları arasında Harput' a gelir 1906–1913 yıllarında Siverek'de bulunduktan sonra 1915 yılında tekrar Harput'a gelip manevi irşad gezilerini tamamlayıp ahirete irtihallerine kadar bu aziz beldeyi şereflendirirler.

1892 yılında Harput'a geldiklerinde, Ulu Cami'ye çok yakın bir evde kalan Çapakçuri Hazretleri, burada yoksul bir hayat sürmeye başlar. Oturduğu ev tek katlı olup evinde bir tencere, birkaç toprak kaptan başka mutfak eşyası da olmamıştır. Çapakçuri Hazretleri esasında yoksulluk içerisinde yaşamayı tasavvufta bir yol olarak seçmiştir.

Şafii mezhebine mensup olmasına rağmen mezhepler konusunda derin bilgileri vardı. Kutbul Aktab derecesinde olduğu için halktan kendisini gizler, kimseye alim veya arifim demezdi. Tevazu ve hilm sahibiydi. Sohbetleri kalbe tesir etmekte ve çok sakındıkları halde kerâmetleri görülmekteydi. O, Kur'an-ı Kerim'i çok iyi okur ve açıklardı. Yazısı ise hattat derecesindeydi. Onu tanıyanlar boyunun uzuna yakın olduğunu, geniş omuzlu, el ve ayaklarının büyük ama kendisinin zayıf olduğunu söylerler. Torunu Hoca Hayriye Hanım ' dan rivayetle:

I.Dünya savaşının şiddetli olduğu sıralarda Bingöl'ün yakınlarına kadar gelen Ruslar Harput'u tehdit eder olmuştu. Endişelenen halk Harput'u terketmeye başlamış, şehirde panik oluşmuştu. Bu sıralarda Viranşehir'de bulunan Seyyid Ahmet Efendi (dedem) zaman ve mekânı aşarak (tayyen) Harput'a gelmiş ve halkı ikna etmeye başlamıştı. Hatta sonunda caminin avlusunda

"Ey ahali düşman yaklaştıysa da Harput'umuza varamayacaktır. İsterseniz bir senet yazın bende mühürleyeyim. Beni aksi halde idam edersiniz. Göç etmenize gerek yoktur" diyerek halkı teskin etmişler ve göç etmelerini engellemiştir. Hakikatten daha sonra Ruslar, çıkan Bolşevik ihtilali nedeniyle Bingöl ve Erzinan önünde durmuş ve geri çekilmeye başlamışlardır.

Beyzade Efendi (1810-1904)

Beyzade Efendi, 1810 yılında Harput'ta doğmuştur. Beyzade Efendinin asıl adı Beyzade Hacı Ali Rıza Efendi olup Harput'un Meteris Mezarlığı'nda medfundur. Vasiyeti üzerine kendisine türbe yapılmamış, mezarı beyaz taşlardan yapılmış ve çevresi aile mezarlığı şeklinde düzenlenmiştir. Aile mezarlığının iç kısmının tabanına son yıllarda mermer taşlardan oluşan özel bir düzenleme yapılmıştır. Hocası Dağıstanlı Hacı Hafız Mehmet Efendi'de Beyzade Efendi'nin kabrinin 10 m kuzeyinde medfundur.

Harput mutasavvıfların büyüklerinden olan kerâmet ve keşif ehli Hacı Ali Rıza Efendi'nin aslen Türkistanlı olduğu, ailesinin kendilerine bağlı birkaç aile ile birlikte Harput'a geldikleri belirtilir. O, önce Şeyhül-Ulema Büyük Hacı Ali Efendi'den, sonra Dağıstanlı Hacı Hafız

Mehmet Efendiden dersler almıştır. Bir taraftan ilme, diğer taraftan da tasavvufa karşı ilgi göstermiştir. Şeyhi Urfalı Hartevizade Mehmet Rehavi Efendi kendisine Nakşibendi tarikatının halifelliğini tevcih etmiştir. Seksen seneye yakın bir süre İbrâhim Paşa Medresesinde müderrislik yaparak, çok talebe yetiştiren Beyzade Efendi, ömrünün sonlarına doğru müderrislik vazifesini oğlu Müftü Hacı Mehmed Nûri Efendiye bırakarak, kendisi bir köşeye çekilip, ibadetle meşgul olmuştur. Beyzade Hacı Ali Rıza Efendi, uzun boylu, iri cüsseli, geniş omuzlu bir zattı. Gözleri ela, sakalı beyaz ve uzun, yüzü çok sevimli ve nuraniydi. Başına beyaz fes giyer, bu beyaz fesin üzerine kışın büyük ve yeşil sarık, yazın beyaz sarık sarardı. Üzerindeki elbisesi mavi ya da

lacivert şalvar, yazın Antep alacasından iki etekli entari yahut limon küfü renginde cübbe idi. Sokağa çıktığı zaman elinde uzun bir asa bulunurdu. Beyzade Hazretleri vatanseverliğin İslam dininde önemli bir yeri olduğunu 1877 yılında başlayan Osmanlı-Rus savaşında gösterdi. Beyzade Efendi, başta kendisi ve oğlu Mehmet Nuri olmak üzere torunu Halit Efendi'yi de orduya gönüllü yazdırarak Ruslar'a karşı savaşmak için Erzurum'a gitti. Harput'tan yola çıkan bu bir avuç gönüllü kahramanın at, silah ve diğer levazimatını bizzat Beyzade Efendi kendi bütçesinden karşılamıştır. Gittiği Erzurum cephesinde büyük yararlılıklar göstererek geri döndü. O, böyle bir anda her müslümanın ne yapması gerektiğini göstermeye çalışmıştır. Beyzade Hazretleri uzun zamandır arzulayıp da çeşitli nedenlerle yapamadığı Hac görevini ifa ettikten sonra dönüştü Medine'ye geçip yüce Peygamber'in kabri şeriflerini ziyarete giderler. Beyzade Hazretleri önce tek başına türbenin kapısına gelir. Kapı önünde nöbetçiler vardır. Gelenler türbenin dışından ziyaretlerini yapıp giderler. Oysa Beyzade Hazretleri türbe kapısının tam karşısında durunca, kapı kendiliğinden açılır. Nöbetçiler şaşırırlar.

Beyzade Hazretleri açılan kapıdan içeri girer. Kapı tekrar kapanır. Bir süre sonra Beyzade Hazretleri yeniden açılan kapıdan dışarı çıkar. Durumu şaşkınlık içinde seyreden nöbetçiler, hiç rastlamadıkları bu olayı oranın Osmanlı Paşası'na (Müşir) bildirirler. Padişahın bu konuda emri de vardır. Burada meydana gelebilecek her olağanüstü olayın kendisine bildirilmesini istemiştir. Kısa bir süre sonra orada görev yapan Paşa, Beyzade Hazretleri'ni bulur. Büyük takva sahibi, çağın kutbunun kaldığı eve gelir. Önce Beyzade Efendi'nin oğlu Baha Efendi ve hizmetçisinin dışarı çıkmasını ister. Baha Efendi olanlara bir anlam veremez. Beyzade Hazretleri "Emin Efendi kalsın. O bizdendir." diyerek hizmetçiyi odada bırakır. Paşa içeride Beyzade Hazretleri ile bir süre konuşarak çıkıp gider. Peygamber Efendimizin (s.a.v) kabri şerifleri şimdiye kadar iki kişiye açılmıştır. Bunlardan biri de Beyzade Hazretleridir. Aradan yıllar geçer. Baha Efendi'nin bu olaydan haberi yoktur. Beyzade Hazretleri'nin ölümünden bir süre sonra hizmetçisi Emin efendi Baha Efendi'yi ziyarete gelir, "Sana bir şey anlatacağım Baha efendi." der. Sonra onu bahçede bir köşeye çekip Hac ziyareti sırasında Medine'de Osmanlı müşirinin niçin ziyarete geldiğini anlatır ve şöyle der: "Meğer Medine-i Münevvere'de Peygamberimizin kabri şerifinin kapısı kendiliğinden babanıza açılmış. Durumu öğrenen o Paşa, babayı ziyarete geldiğinde bu kapının neden babanıza açıldığını sordu. Beyzade Efendi de dedi ki: " Ya Resulullah, eğer beni ümmetliğe kabul edersen huzuruna al dedim " işte o zaman kabri şerifin kapısı açılmış ve Beyzade Hazretleri içeri girerek bir müddet orada kalmış." Tabi aralarında daha başka konuşmaların geçip geçmediğini bizler bilemiyoruz. Kabri Şerif içerisinde geçenler bir sır olarak kalmıştır.

(Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalatu vesselam) Kabri Şeriflerinden mübarek elini uzattığı ve Beyzade Efendi'nin uzanan eli öptüğü rivayet edilir.)

Bu olay, Beyzade Hazretleri'nin 1904 yılında vefatından sonra ortaya çıkmıştır

Tayyar Baba

(D.1902 - Ö.1973)

Harput'tan Meteris Mezarlığı'na çıkılırken Beyzâde Kabristanlığının 100 m güneybatı yönünde medfundur. Tayyar Baba Türbesi dikdörtgen planlı inşa edilerek üzeri sacdan yapılmış çatı ile kaplanmıştır. Duvarlarda kesme taş ve beton işçiliği vardır. Çevresi özel kabristanlık olarak ayrıldığından etrafına ihata duvarı çevrilmiştir. Kadiri şeyhlerinden olan Tayyar Baba (k.s) ilk eğitimini kendi aile çevresinden alır. Ağabeyi Hacı Mehmet, Hacı Ömer Hûdaî Baba'nın (Bkz. Mollakendi Türbeleri) yanında yetişmiştir. Dolayısıyla Kadirilik tarikatine meyli ağabeyi Hacı Mehmet'ten gelir. Daha çocuk yaşta iken ağabeyi onu Ömer Hûdaî Baba'nın yanına götürür. Büyük kadiri Şeyhi Ömer Hûdaî Baba onu kucağına alarak sever, sonra da ağabeyine dönerek: "Buna iyi bakın! Bu benim oğlumdur" der. Ağabeyi bir süre sonra Şam'a Sancak Beyi olarak gider ve oradaki bir muharebede şehit düşer. Tayyar Baba genç yaşta babasını da kaybeder, ailesinin geçimini üstlenmek zorunda kalır. Bir süre çiftçilikle uğraşır, daha sonra arazilerini satarak Harput'a gelir. Bir müddet dericilikle uğraşır ve akşamları da Harput ulemasının dini toplantılarına katılır, tasavvufa ilgi duyar ve Ömer Hûdaî Baba'nın halifelerinden Göllü Mustafa Baba'ya intisap ederler. Tayyar Baba Harput'taki Nadir Baba (Bkz. Türbeler) dergâhına yerleşir. Burası Kadiri ve Yesevi Tarikatı mensuplarının oturup sohbet ettiği bir yerdir. Tayyar Baba o günleri anlatırken buraya Kadiri ve Yesevilerin geldiğini söyler. Ve başından geçen şöyle ilginç bir olayı da anlatır: "Bir akşam yapayalnızdım. Türbede Nadir Baba'nın kabrinin başındaydım. Ona: 'Neden bana gözüküyorsunuz?' diyerek düşünmeye başladım. Kendi kendime, 'acaba bu sandukanın içi boş mu?' dedim. Sonra da: 'Varsan bana görün, yoksa kabrini kazacağım.' dedim. Görünmeyince oradan bir kazma bularak Nadir Baba'nın kabrini kazmaya başladım. Kemikleri görünmüştü ki, bir ses: "'Dur yapma'" dedi. Kendimden geçmiştim. O anda bir baktım ki şeyhimin evindeyim. Kendileri hasta yatıyorlar. Tanımadığım Buhara sakallı bir zat, şeyhimin ağzına pamukla zemzem suyu damlatıyor. Oradakilere: 'Bu zat kimdir?' diye soruyorum. Bana: 'Nadir Babadır' diyorlar. Bu zatın yanına varınca bana dönerek: 'Tayyar, biz senin şeyhine hizmet ediyoruz, sen bizim kabrimizi kazıyorsun, bu nasıl iştir?' diyor. Tabi kendime gelince tekrar toprağı kabre doldurdum. Sonra da şeyhimi ziyarete gittim.

Hakikaten şeyhim Göllü Mustafa Kazım Baba çok ağır hasta idi." Bu ilginç olayı Tayyar Baba yıllar sonra anlatıyor. Harput'un manevi sultanlarından Tayyar Baba (k.s.), yaptığı sohbet, irşâd, vaaz ve nasihatleri ile Elazığ ve ahalisi için bir mürebbi ve feyiz kaynağı olmuştur. Her mürşid-i kâmil gibi ömrünü, İslama hizmet adına insanları irşâd etmeye adanmıştır.

Dağıstanlı Hoca

Harput'un Meteris Mezarlığı diye adlandırılan yukarı mezarlıkta, Beyzade aile mezarlığının hemen yanı başında medfundur. Etrafı ihata duvarı ile çevrili bulunan bu bölüm, Dağıstanlı Hoca'nın aile mezarlığıdır. Mezar, kesme taş bloklardan yapılmış sanduka şeklindedir. Baş kısmında "Şahide" diye adlandırılan kitabe taşı vardır. Bu taş burada yatan şahsın ulemeden bir zat olduğunu belirtir şekilde yapılmıştır. Sandukanın üst kısmı açıktır. Dağıstanlı Hoca yaşadığı devrin en büyük âlimlerinden biridir. 1778 yılında Harput'ta doğmuştur. Esas adı Hacı Hafız Mehmet Efendi'dir. Dedeleri Dağıstan'dan geldiği için "Dağıstanlı Hoca" adıyla namlanmıştır. İlk tahsilini Harput'ta yapar. Daha sonra Kayseri'ye giderek oranın sayılı âlimlerinden Sadık Efendi'den ders alır. Bir çok ünlü talebeler yetiştiren Mehmet Sadık Efendi, dağıstanlı Hoca'ya da ışık tutmuştur. Dağıstanlı Hoca Kayseri'den sonra Mısır'a gitmiş, oradaki âlimlerden çeşitli dersler alarak Halep'e geçmiştir. Halep'te "Haddatzade" namı ile ünlü bir hocanın rahle-i tedrisinden de geçerek Harput'a geri dönmüştür. Gerek Kayseri'deki hocası Mehmet Sadık Efendi'den gerekse Mısır ve Halep'teki hocalarından aldığı bilgi ve icazetlerle Harput'ta sayılı bir ilim adamı olmuştur. Kendisi zahiri ilimlerin yanında, batını ilimlerin de âlimiydi. O, yaşadığı dönemde Harput'ta büyük bir otorite idi. Tahsilini tamamlayarak döndükten sonra ilk olarak Sara Hatun Medresesi Müderrisliği'ne, daha sonra İbrahim Paşa Medresesi Müderrisliği'ne getirildi. Dağıstanlı Hoca topladığı bu ilmi Harput'ta yayarak yörenin ilim ve kültürünün gelişmesinde büyük pay sahibi olmuştur. O, değerli din âlimi ve mutasavvıf Beyzade Hazretleri'ni, Dellalzade Müftü Mehmet Efendi'yi, Ebcizade Hacı Tevfik Efendi'yi ve Harputlu Şair Nusret Ebubekir'i yetiştirmiştir. Dağıstanlı Hacı Hafız Mehmet Efendi 90 yıl yaşadıktan sonra 1868 tarihinde Harput'ta vefat eder. Bugünkü yeri olan Meteris Mezarlığı'nda kendilerine ayrılan bölüme götürülerek defnedilmiştir.

Şeyh Ali Sebdi Hz.

Türbesi, Murat Nehri'ne bakan bir tepe üzerinde olup eski Palu yerleşim alanının tam karşısındadır. Türbenin iç mekanı birbirine geçişli üç bölümden oluşuyor. Bu üç bölümden makam bölümünün üzeri betondan bir kubbe ile kaplanmış, diğer bölümlerin üzerine yine beton damlar inşa edilmiş. Türbede, Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'nin ve yakınlarının mezarları bulunuyor. Türbenin hemen yakınında birde mescidi yer alıyor. Şeyh Ali Sebdi Hazretlerinin yüce cedleri, Diyarbakır'ın fethi için gelen ve oraya yerleşen sahabelerden olduğu rivayet edilir. Eskiden Diyarbakır'a şimdi ise Mardin Savur'a bağlı olan Kırkdirek köyündendir. 1787 yılında dünyaya gelmiştir. Çağının en büyük mutasavvıf ve İslam alimi Mevlana

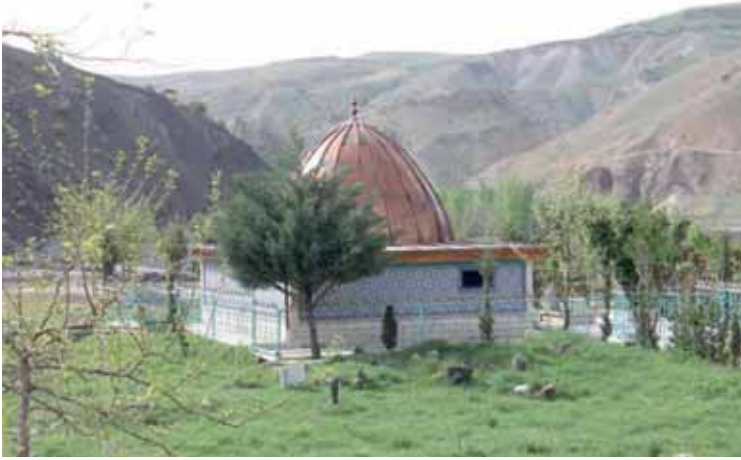
Halid-i Bağdadi'den küçük yaşlarda icazet almıştır. Mevlana Halid Hazretleri, Ali Sebdi Hazretlerine insanları irşad etmesi için Palu'ya gitmelerini emir buyurmuştur. Ali Sebdi Hazretleri, vefatına kadar 45 yıl Palu'da yaşamıştır. 1871 yılında Palu'da vefat etmiştir. Palu'da, insanların manevi olgunluğa ulaşmaları için pek çok hizmetler ifa etmiş, binlerce talebe yetiştirmiş ve kendisinden sonra bu vazifenin devam edebilmesi için pek çok büyük veli zat yetiştirmiştir. Mahmud Samini Hazretleri maneviyatta en yüksek dereceli halifesidir. Bu nedenle, Silsile-i Aliyye'nin mübarek zinciri kendisi ile devam etmiştir. Harput Ulu Cami bahçesinde medfun Seyyid Ahmed Çapakçuri Hazretleri de önde gelen halifelerindendir.

Ma'murât-ül-Aziz Mülkiye İdâdîsi Mektebi'nde din, Arabî ve mantık dersleri veren aynı zamanda Beyzade Efendi ve İmam Efendi'nin talebelerinden de olan Hacı Tevfik Efendi şöyle nakleder; Ordu Meclisi imamı Mustafa Efendi'den şöyle işittim: "İki arkadaş Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'ni görmek için konaklarına gidip misafir olduk. İltifat gösterip bizi kabûl buyurdular. Döneceğimiz gün sabah kahvaltısından sonra Şeyh Hazretleri bize bir tabak içinde bir miktar baklava verdiler ve "Bu emaneti, ilk rastladığınız kimseye veriniz" diye tembih ettiler. Devlethanelerinden ayrıldıktan sonra, ilk olarak köprü başında, asık suratlı, çirkin görünüşlü, sakalı bıyığı birbirine karışmış, kirli elbiseli bir kişiye rastladık. Bu kişiyi bu halde görünce, arkadaşima: "Yazıktır, bu canım baklavayı bu adama vermeyelim" deyip geçtik. Fakat; o kişi geri dönerek "Yahu! Hazret'in buyurduğu kimse benim. Bizim lokmayı nereye götürüyorsunuz?" deyince, büyük bir şaşkınlık içinde emaneti kendisine teslim ettik. Geçti gitti. Daha sonra anladık ki, o zat Hızır Aleyhisselam imiş."Palu beyleri, Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'nin genç yaşından dolayı büyük bir veli olduğundan şüphelidirler. Ali Sebdi Hazretleri'ne sinsice bir plan hazırlanır. Hem onun sahte bir şeyh olduğunu ispatlayacaklar, hem de o gece onu öldürmeye dövecekler. O büyük zatı akşam yemeğine davet ederler. Önceden murdar olmuş bir ördeği pişirip önüne koyarlar. Ali Sebdi Hazretleri önüne konulan pişmiş ördeği afiyetle yer. Beyler kendi aralarında durum muhâkemesi yaparlar, derler ki:

"Bu nasıl velidir. Yediği ördeğin murdar olduğunu bile anlayamadı! Bu sahte bir şeyhtir. Artık öldürülmesi caizdir." Karar verirler, onu öldüreceklerdir.

Beylerin büyüğü Ali Sebdi Hazretleri'nin yanına gelerek: "Şeyh Efendi, ördek lezzetli miydi?" diye sorar. Ali Sebdi Hazretleri: "Çok güzeldi" der. "Yalnız dişime bir et parçası takıldı, bir baksana" diyerek öfkeli Palu Beylerinin ileri gelenini yanına çağırır ve ağzını açıp göstererek şöyle der "Ağzımın içine bir bak hele ne görüyorsunuz?" der. Bey, Ali Sebdi Hazretleri'nin açılan ağzına doğru bakınca bir deniz ve ortasında yüzen küçücük bir ördek görür. Bu manzara karşısında Palu Beyi, şaşkınlıktan hiçbir şey konuşamaz ve olduğu yere diz üstü çöker. Ali Sebdi Hazretleri diğerlerine dönerek "Bu bir şey anlamadı, birde siz gelin bakın! " diyerek diğerlerini de çağırır. Onlarda gelip bakarlar, aynı manzarayı onlarda görürler. Ali Sebdi Hazretleri ağzını kapattıktan sonra: "Şimdi size soruyorum?" der; "Bir murdar ördek bir deryayı kirlitebilir mi?" Beyler yaptıklarından oldukça mahcup ve pişman olurlar ve Ali Sebdi Hazretlerinin eline kapanırlar.

Palu'da ayrıca Şeyh Ali Sebdi Hazretleri'nin torunlarından Şeyh Selahattin Efendi Türbesi ve Şeyh Mahmut Samini Hazretleri'nin talebelerinden Şeyh Yasin Efendi Türbesi de bulunmaktadır.

Mahmut Samini Hz.

Mahmut Samini'ye ait olan türbe, Palu'nun doğusunda, Murat Nehri'nin kuzeyinde, eski Palu'ya ait bir mezarlık olan düzlükte yer alıyor. Türbe tuğla ile inşa edilmiş, son yıllarda iç ve dış kısmı seramik kaplanmış. Tavanı betonla örtülü olan türbenin sivri kubbesi bakırla kaplıdır ve iç kısmı aydınlatan çok küçük üç penceresi vardır. Kare plan üzerine iki mekânlı türbe, içerisinde suyu bulunan etrafı çevrili bir mezarlık alanında yer alıyor. Torunu Şehid Sadeddin Efendi Hazretleri de aynı türbede medfundur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, Elazığ'ın Palu ilçesine bağlı Hun köyünde, 1812 yılında doğduğu rivayet edilir. İlk tahsilini doğduğu yerde yaptı. Sonra Ali Sebdî Hazretleri'nin sohbetlerinde kemâle erdi.

On üç sene talebelik yapan

Mahmûd Sâminî Hazretleri tasavvuf yolunda yüksek derecelere kavuşarak Şeyh Ali Sebdî Hazretleri'nin halifesi oldu. Hayâtı boyunca ilim ehli talebeler yetiştiren Mahmûd Sâminî Hazretleri, talebelerine büyük önem verirdi. En büyük eserin hayırlı evlâd ve îmânlı bir talebe yetiştirmek olduğunu her fırsatta sevdiklerine söylerdi. Halifelerinden, Harput'ta medfun bulunan, Hâfız Osman Bedreddîn Hazretleri'ne (İmam Efendi Hz.) bu konuyla ilgili nasîhati: "Hafız! Bir çocuk tahsîl çağına geldiği zaman okuyup yazmaya nasıl harfleri öğrenmekle başlarsa, Hakk'a ermek de tavsiye edeceğim şu hususlara uymakla gerçekleşir;

- 1) Allahü teâlâyı tanımak,
- 2) Muhabbetullah (Allahü teâlâyı muhabbet),
- 3) Gönlü toplamak,
- 4) Teslîmiyet,
- 5) Nefsin arzularına uymamak,
- 6) Bu yolda gayret göstermek,

- 7) Halk içinde Hak ile olmak
- 8) Çok salavât okumak,
- 9) Kelime-i tevhîdi çok söylemek,
- 10) Az yemek,
- 11) Temiz giyinmek,
- 12) Halka faydalı olmak,
- 13) Mütehallik, güzel ahlâk sâhibi olmak,
- 14) Mürşide, yol göstericiye, hocaya itâat,
- 15) Arkadaşlarına şefkat, sevgi,
- 16) Âleme ibret nazarı ile bakmak,
- 17) Vaktin kıymetini bilmek,
- 18) Hükûmete itâat,
- 19) Hasedden ârî, uzak olmak,
- 20) Kimseye buğz ve düşmanlık etmemek,
- 21) Komşu hakkını ileri tutmak,
- 22) Sözü'nün eri olmak,
- 23) Kendini tanımak,
- 24) Dünyâdan lüzumlu kadar nasîb almak,
- 25) Âhireti unutmamak,
- 26) Doğruluktan ayrılmamak,
- 27) Haddi aşmamak,
- 28) Huzûrla sükûn bulmak.

Tasavvufun elifbâsı bunlardır. İnsanlar arasında aşk ateşiyle dolaş, fenalıkları yak, iyilikleri besle. İnsanı insana yaklaştır, Hakk'a ulaştır. Aslâ ilmine güvenme, fadlına kanma. Dünyâyâ aldanma, nefsine uyma, şeytânı at. Aşk ile yan, şevk ile kalk. Peşinden gelenleri ne olursa olsun iyi gözet, sapıkları düzelt. Huzûra dikkat, her sözün hakîkat, görüşlerin mârifet olsun. Hâfız! Makâm-ı irşâd yâni insanları yetiştirme makamı bir şimşektir. Çaktığı vakit etrâfını aydınlatır ve düştüğü yeri de yakar. Mârifet, o aydınlığı insanların kararan kalbine nüfûz ettirmek ve kalbleri aydınlatmaktır. Evliyanın büyüklerinden olan ve yaşadığı dönemde birçok kerâmetlerine şahit olunan Elazığ'ın manevi sultanlarından Mahmud Samini Hazretleri (k.s.) 1895 yılında Palu'da irtihâl-i dâr-ı beka eylemişlerdir. Şeyh Mahmud Samini Hazretleri'nin kendi evinin yanında yaptırmış olduğu cami, Palu Karşıbahçeler Mahallesi'nde bulunmakta olup 135 yıldır ibadete açıktır. Yaşadığı ev bu caminin bitişiğinde olup günümüzde de kullanılmaktadır.

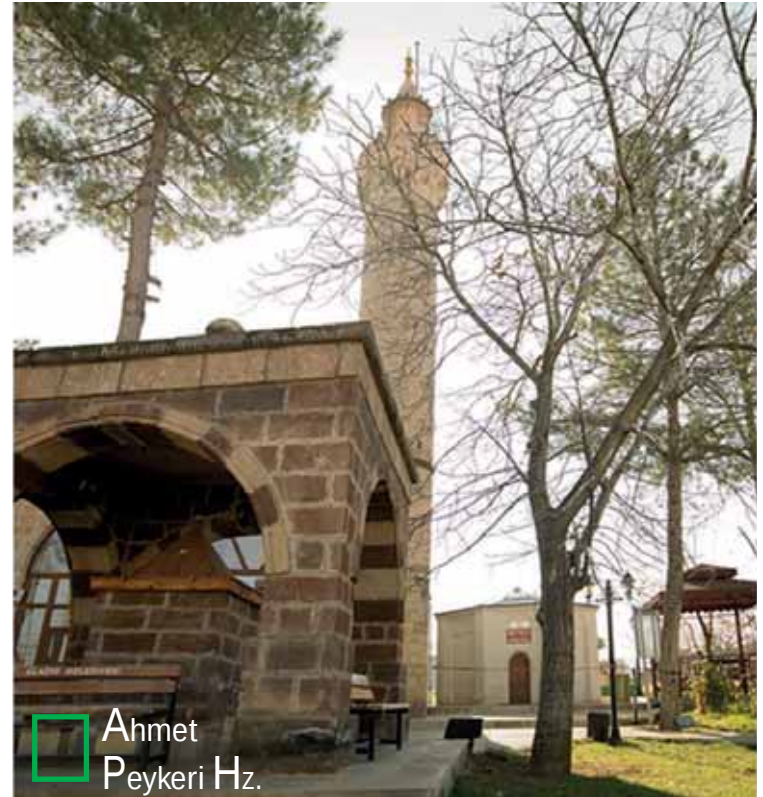

Mahmut Samini Cami

□ Seyyid Ali Bin Muhammed Hz.

Düz bir arazi üzerindeki küçük bir tepede bulunan türbe, Maden ilçesinin Gezin beldesinin 15 km kuzeyinde, Kartaldere Köyü'nde bulunmaktadır. Kartaldere köyünün eski adı Şeyh-Katul'dur. Burada medfun bulunan zata izafeten "katledilen şeyh" manasında kullanılmıştır. Bu isim halk arasında Şih-Katul ve Şikatul olarak telaffuz edilmiştir. Türbede bulunan Evladı Resulün, İslamın yayılması amacıyla Anadolu'ya geldiği ve Araplar ile Bizanslılar arasında yapılan bir savaşta medfun bulunduğu bu yerde şehit düştüğü rivayet edilir. Şehadet tarihi ise muhtemelen miladi 700'lerin başıdır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Diyarbakır'da Nakibü'l Eşrafarca düzenlenen berat ve fermana göre (ilgili berat ve ferman türbedarındadır) Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) torunlarından Zeynel Abidin'in oğlu olan Muhammed Bakır'ın oğludur. Berattaki soy kütüğünde babası Muhammed Balar olarak belirtilmiştir. Babası olan Muhammed Bakır ise büyük bir hadis ve fıkıh âlimidir. Bugünkü birçok sahih hadislerle kaynaklık etmiştir. Kerâmet sahibi ve büyük bir velidir. Devrin hükümdarı Ömer bin Abdulaziz, bir çok konuda Muhammed Bakır'a fikir danışmıştır. Ondan birçok konuda yardımlar görmüştür. Seyyid Ali Bin Muhammed Hazretleri böyleleri değerli bir babanın evladıdır.

□ Ahmet Peykeri Hz.

Molla Ahmet Peykeri Hazretleri, şehir merkezine 15 km uzaklıkta, Mollakendi beldesinde, Sultan IV. Murat Cami bahçesinde medfundur. 1600'lü yıllarda Erzincan'dan Elazığ'a gelerek Mollakendi beldesine yerleşmiş ve burada halkı irşâd ederek halkın sevgisini ve saygısını kazanmıştır. Bu sebeple Mollakendi beldemizin ismi bu zata ithafen verilmiştir. Evliya Çelebi seyahatnamesinde de buradan Molla Efendi Köyü diye bahsetmektedir. Sultan IV. Murat Revan Seferi'ne giderken Elazığ Yurtbaşı (Hoğu Köyü) beldesinde konaklar ve bir vesileyle bu büyük zat ile tanışır. IV. Murat gördüğü bazı kerâmetler nedeniyle bu büyük zattan etkilenir ve bu büyük zat Revan Seferi dönüşünde de Molla Ahmed Peykeri Hazretlerini ziyaret eder. Revan Seferi'nden 3 yıl sonra 1638 yılında IV. Murat bu kez Bağdat Seferine çıkar. Elazığ'a geldiğinde Molla Ahmet Peykeri Hazretleri'ni yeniden görmek ister. Ne yazık ki onu bulamaz. Çünkü o değerli zat bir yıl önce vefat etmiştir. Kabrini ziyaret ederek dua eder ve buraya bir türbe ve cami yaptırır.

Ömer Hüdai Baba

Elazığ'ın Harput'ta bağlı Mürü köyünde doğmuştur. Erzincan'da askerlik görevini yaparken o zaman bir askerî teşkilât olan Kır Serdarları'nın başına reis olur. O zamanlar Erzincan'da Terzi Baba adında bir Mürşid-i Kâmil vardır ve halkın irşâdıyla meşgul olmaktadır. Bu vesile ile onun sohbet ve vaazlarında bulunur. Bir gece rüyasında kendisine: **-Senin zahirî vazifen sona ermiştir manevî vazifene başla, derler.** O da gördüğü bu rüyayı, Erzincan'da Hayyat Vehbî (Terzi Baba) Hazretleri'ne anlatır. Hayyat Vehbî Hazretleri ona, halifesi Arapgirli Ömer Nurani Baba'da nasibinin olduğunu söyler. Hacı Ömer Baba da askerî görevinden istifa edip Arapgir'e gelir ve Ömer Nurani Baba'ya intisap eder. Sonra Elazığ Perçenç (Akçakiraz) köyüne yerleşir.

Nihayet yine bir gün çok sevdiği şeyhini ziyaret maksadıyla sırtına bir batman pamuk alır, Arapgir'e gider. Vaktiyle zengin bir tüccar iken her şeyini tasavvuf yolunda harcıyıp zaruret içine düşen Ömer Nurani Baba da, bir paşanın kızı olan karısının çıkırcı eğirerek ürettiği iplikleri satmak suretiyle geçinmektedir. O gün eğirecek pamuk da kalmadığından karısı, Ömer Nurani Baba'ya çıkışarak sitem ediyormuş. Ömer Nurani Baba bu sıkıntı içerisinde avluya çıkmış ve tam bu sırada Hacı Ömer Hüdai Baba, sırtında bir batman pamukla içeri girince:

-Ya, Ömerim, demek sen Hızır mıydın ki bana yetiştin..! der ve teveccüh eder. O teveccühün neşesiyle kendinden geçen Ömer Hüdai Baba, manevî bir alemde tüm geçmiş peygamberlerin ruhanîyetleri ve Peygamber Efendimiz (s.a.v) ile birlikte piriñ pilavı yediğini görür ve bir anda

manevî mertebeleri geçerek, yüksek manevî derecelere ulaşır. Ömer Nurani Baba bu yüksek derecelere erişen müridini Urfa'daki Şeyh Dede Osman Avni Baba (k.s) Hazretleri'ne gitmesini ve artık ondan geri kalan nasibini aramasını söyler. Dede Osman Avni Baba (k.s) Hazretleri'nin de hizmetinde bulunan Ömer Hüdai Baba Hazretleri, Şeyhi Dede Osman Avni Baba (k.s) Hazretleri tarafından Elazığ'da irşâda memur edilir. Elazığ'a gelir, Perçenç'ten Kövenk (Güntaşı) köyüne yerleşir. (Kövenk, Elâzığ'ın 20 km. güney doğusunda bulunmaktadır) Elazığ ve çevresinde güzel huyu, takvası ve kerametleriyle halkı irşâda bulunan Hacı Ömer Hüdai Baba Hazretleri'nin sohbetine Hızır Aleyhisselam da iştirak edermiş. Bunu duyan müridlerinden biri **"Efendim ne olur, bizi Hızır Aleyhisselam ile görüştür"** diye isticram da bulunur.

Günlerden bir gün tekkenin kapısı çalınır, içeriye elinde büyük bir tencere olan biri girer. O gelen zat Hacı Ömer Hüdai Baba Hazretleri'ne hitaben "Aşağı şehirden (eski Malatya) geliyorum, falancanın sana selâmı var, dervişleriyle yesin diye bu pilavı size gönderdi" der. Hacı Ömer Hüdai Baba Hazretleri tencereyi açar bakar ki daha buharı üzerinde yeni pişmiş pilav. Müridlerine "Buyurun, yiyin!" der. O gelen zat da "Bana mücade ben gidiyorum" der ve çekip gider. Hacı Ömer Hüdai Baba Hazretleri, "Bizi Hızır ile görüştür" diyen müridine seslenerek,

"İşte bu Hızır'dı. Aşağı şehir bu raya bir iki günlük yol ancak bunu soğumadan Hızır getirebilir diye düşünüp akıl edemediniz mi?" der. Ömer Hüdai Baba Hazretleri'nin "Hüdâi" mahlasıyla arifane ve aşıkane söylediği şiirler pek meşhurdur.

Müridanından Muharrem Hilmi Efendi, Hz. Şeyh'in şiirlerini "Divan-ı Hüdâi" ismiyle bir araya toplamıştır. Türbe Mollakendi beldesi Güntaşı köyündedir.

*Bu dünyaya gelen canlar
Gedai bayı Sultanlar
Turab oldu bütün onlar
Gelin zikredelim Yahu.*

*Bu dünyaya gelen gitmiş
Kamu varını terk etmiş
Bu gün nöbet bize yetmiş
Gelin zikredelim Yahu*

Hüdai

Koordinatör

Ahmet DEMİRDAĞ
İl Kültür ve Turizm Müdürü

Hasan DOĞAN
Şube Müdürü

Hazırlayanlar

Habib YILDIRIM
Turizm Araştırmacısı

Bayram SOYKAN
Turizm Araştırmacısı

Yahya TEKSARİ
Turizm Araştırmacısı

Ali Osman ŞEKERCİ
Folklor Araştırmacısı

Meltem TUNCER
Bilgisayar İşletmeni

Gezi Rehberi Formatı

Habib YILDIRIM
Turizm Araştırmacısı

Grafik Tasarım

A.Erhan YAY

Fotoğraflar

Elazığ Valiliği Arşivi
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Arşivi
İhlas Haber Ajansı
Elazığ Belediyesi Arşivi
Ahmet Erhan Yay
Ali Melik Ersoy
Cem Ayden
Cafer Bağır
Enver Hancı
Faruk Saylan
Gülsüm Aytaç
M.Tarık Canbay
Ö.Faruk Keskin
Selahattin Yazar
Vedat Demir
Turgay Kekeç

2019 - Baskı

Doğay Yayıncılık Ltd.Şti
0.533.550 32 32

